إِنَّ ٱلصَّلَوٰةَ كَانَتۡ عَلَى ٱلۡمُؤۡمِنِينَ كِتَٰبٗا مَّوۡقُوتٗا

په رښتيا سره لمونځ پر مؤمنانو په ټاکلي وخت کي فرض کړل شوي دی

لمونځ ښکاره معراج د زړه دی هم رحمت درباندي اوري
په حضور د چا ولاړ يې څه کوې څوک درته ګوري

د حنفي فقهي له ديدګاه څخه

د لمانځه اثبات او صحت

مؤلف:

جان محمد کاکړ "کندهاری"

۱۳۸۸ لمريز کال دوهم چاپ

Ketabton.com

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرحمن الرحيم

د کتاب ټول چاپي حقوق
د لیکوال او خپرندوی سره خوندي دي

د کتاب پېژندنه:
****

❖ د کتاب نوم ::: د لمانځه اثبات او صحت
❖ لیکوال ::: جان محمد کاکړ "کندهاری"
❖ سمون ::: مولف پخپله
❖ کمپوز ::: مولف پخپله
❖ خپرندوی ::: فیضي کتب خانه
❖ د چاپ کال ::: ۱۳۸۸دوهم چاپ
❖ د چاپ شمېر ::: زر ټوکه

(c) ketabton.com: The Digital Library

فهرست

۱. لمونځ ٦
۲. په اسلام کي د لمونځ مرتبه ۱۲
۳. اودس ۱۸
۴. د اودس فرضونه ۲۰
۵. د اودس سنتونه ۲۰
٦. د اودس مستحبات ۲۱
۷. د اودس آداب ۲۲
۸. د اودس نفلونه شپږدی ۲۲
۹. د اودس منهیات اته دی ۲۳
۱۰. د اودس تازه کولو طریقه ۲۴
۱۱. پر موزو مسح کول ۲۸
۱۲. تیمم ۳۰
۱۳. د اودس ماتونکي ۳۲
۱۴. د حیض بیان ۳۳
۱۵. غسل ۳۳
۱٦. دغسل شپږ سنتونه ۳۴
۱۷. د غسل کولو طریقه ۳۴
۱۸. د غسل اقسام ۳۵
۱۹. د لمانځه شرطونه ۳۷
۲۰. د لمانځه فرضونه ۳۸
۲۱. د لمانځه واجبات ۳۸
۲۲. د لمانځه سنتونه ۴۰
۲۳. د لمانځه مستحبات ۴۲
۲۴. د لمانځه مکروهات ۴۵

(c) ketabton.com: The Digital Library

۲۵. د لمانځه مفسدات ۴۶
۲۶. د سهوي سجدې ۴۷
۲۷. د لمانځه لفظي ترجمه ۴۸
۲۸. دلمانځه ادا کولو صحیح طریقه ۵۵
۲۹. په امام پسې په جماعت لمونځ کول ٦۲
۳۰. لاحِق او مسبوق ٦۴
۳۱. د په لمانځ کې د قرآن قرآئت ٦۷
۳۲. د وِتر لمونځ ٦۹
۳۳. د جماعت د لمانځه فضیلت او تاکید ۷۰
۳۴. دقضاء شوو لمونځونو د بیا راګرځولو طریقه ۷۴
۳۵. د جمعې لمونځ ۷۷
۳٦. د جمعې د لمانځه د وجوب شرطونه ۷۹
۳۷. د جمعې د لمانځه د صحت شرطونه ۷۹
۳۸. مسافرانه لمونځ ۸۱
۳۹. د تراویح لمونځ ۸۷
۴۰. د اخترونو لمونځونه ۸۹
۴۱. د جنازې لمونځ ۹۴
۴۲. سنت او نفل لمونځونه ۱۰۰
۴۳. تحیة الوضوء ۱۰۲
۴۴. صلوة الاشراق ۱۰۲
۴۵. تحیة المسجد ۱۰۲
۴٦. صلوة الاوابین ۱۰۳
۴۷. صلوة التهجد ۱۰۳
۴۸. صلوة التسبیح ۱۰۳
۴۹. په کوم وخت کې لمونځ ماتول جائز دي ۱۰۴

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله الرّحمٰن الرّحيم

الحمد لله الذى فرض علىٰ عباده الصلوٰة وجعلها كتابًا موقوتا والصلوٰة والسلام على نبيه الذى قال الصلوٰة عمادالدين من اقامها فقد أقام الدين ومن هدمها فقد هدم الدين وعلى آله وصحبه ومن تبع هداهم إلىٰ يوم الدين.

اما بعد: غاړه ايښودل و اوامرو ته د لوی او مهربان خدای ﷻ او د ټولو هغو احکامو منل چي د الله ﷻ او د ده د رسول حضرت محمد ﷺ له طرفه څخه دي اسلام ورته ويل کيږی. د الله تعالیٰ ﷻ او د هغه د رسول ﷺ دا اوامر اساسًا پر پنځو برخو ويشل شوي او هری برخي ته يې فريضه ويل کيږی چي په رأس کي يې کلمهٔ طيبه ده.

"لَآ اِلٰهَ اِلاَّ اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰه"

څرنګه چي دغه کلمه د اسلام د پاک او سپيڅلي دين اساس او بنسټ تاکل شويده نو د بزرګۍ، عظمت او برکت په خاطر له څلورو (۴) خواؤ څخه يې هر طرف په يوه اساسی ستون باندی تکيه دی چي دغه ستنی يې لمونځ کول، روژه نيول، زکات ورکول او د کعبي شريفي زيارت (حج) کول دي چي دا څلور

(c) ketabton.com: The Digital Library

واړه فرض او هر یو یې جدا تفصیل لري، د الهي فیوضاتو څخه ډک او د انسانانو د ګټو په خاطر رالیږل شویدي او د کلمۀ طیبی سره د اسلام د پاک دین پنځه اساسي فریضی تشکیلوي.

څرنګه چي د اسلام دین داسی تنظیم شویدی چي پر سر یې کلمۀ طیبه او هغه بیا پر څلوروستنو ولاړه ده نو سوال پیداکیږی چي دا څلور واړه ستنې پر څه شي ولاړي دي؟ هغه ښه اخلاق (حسن اخلاق) دی، حدیث شریف دی چي علیه الصلوٰة والسلام فرمایي:

بُعِثتُ لاُتَمِّمَ مَکَارِمَ الاَخلاقِ.

زه د ښو اخلاقو دتکمیل او بشپړولو د پاره را استول شوی یم.

په محمدي کړنلاره کي د توحید نه وروسته لمونځ فرض ګڼل شوی دی چي د دغه کتاب هدف هم د لمانځه په باب ښوونه ده .

لمونځ: په اسلام کي لمونځ د عبادت هغه لمړی رکن دی چي دا رکن پر امیر، غریب، زوړ، ځوان، نر، ښځه ، روغ او ناروغ ټولو یوشان فرض دی.

لمونځ هغه یوازنۍ عبادت دی چي په هیڅ کوم حالت کي له هیڅ چاڅخه نه ساقط کیږی، که دا فرض څوک په ولاړه نشي اداکولای نو په ملاسته دي یې ادا کړي او که یې په خوله نشي اداکولای نو په اشاره دي یې ادا کړي، او که د ډیر مجبوریت په وخت کي څوک دریدلای نشي نو د تګ او تلو په حالت کي دي

(c) ketabton.com: The Digital Library

ادا کړي او څوک چې د سپرلۍ په کوم سخت حالت کي وي نو کومي خواته چې موقع وي هغې خوا ته دي مخ کړي او خپل لمونځ دي اداکړي.

لمونځ څه شي دي؟ د خپل خالق په حضور کي د مخلوق د خپل زړه، ژبي، لاسونو او پښو په ذریعه د بندګۍ او عبودیت اظهار، د هغه رحمٰن او رحیم یا د او د هغه د بې انتها احسانونو شکریه، د ازل د حسن حمد او ثنا او د هغه د لویي او عظمت اقرار دی، لمونځ دخپل محبوب سره د خپل محجوب روح خطاب دی ، لمونځ د مولا په حضورکي د جسم او جان بندګي ده، لمونځ د باطني احساساتو د نیاز او عذر وړاندی کول دي او زمونږ د زړه د ساز فطري ترانه ده، لمونځ د خالق او مخلوق په منځ کي د تعلق غوټه او د علاقې شیرازه ده، لمونځ د روح تسکین ، د ناقرار زړه تشفٰی، او د مایوس زړه دارو دي، لمونځ د فطرت آواز او داحساس او اثر منونکي طبیعت د زړه چیغه ده، لمونځ د ژوندانه حاصل او د هستۍ خلاصه ده .

و کوم غیر طاقت یعنی داسی طاقت ته چي نه لیدل کیږي سر ایښودل او د هغه په حضورکي دعا او فریادکول او د هغه څخه په مشکلاتو کي تسلٰی موندل د انسان فطرت دی، داسي معلومیږي چي د زړه په اعماقو کي یوداسي ډول ساز شته چي پر

(c) ketabton.com: The Digital Library

هغه نامعلومي ګوتي ولګيږي نو هغه تل ږغيږي يا په بل عبارت په ږغيدلو پيل کوي او همداد أَلَسْتُ بِرَبِّكُمْ فطري ځواب دی.

قرانٰ ځای په ځای د انسانانو د دغه فطري حالت نقشه کښلی ده او دا پوښتنه يې کړيده چي هر کله پر تاسي مصيبتونه راځي او يا تاسو په سمندرونو له طوفان سره مخامخ کيږئ يا ستاسو بيړۍ او جهازونه په ګردابونو کښي ايساريږي او بنديږي نو په دغه رازوختونو کي د الله نه سوا بل څوک دی؟ چي تاسو ورته ناري ووهئ.

لنډه دا چي د انسان ټنډه تل پخپله د يو داسي مسجود په تلاښ اوسيږي چي د هغه په مخ کي دي ټيټ شي او د زړه نياز دي ورته وړاندی کړي، او د خپل د زړه هيلي ورته عرض کړي، لنډه دا چي عبادت د همدې فطري مطالبې ځواب دی، که دا نه وي نو د انساني روح د جنون د جوش علاج يو ناممکن کار دی.

که يومذهب ډير زيات وحشي هم وي نو په هغه کي هم د فطرت د دغه آواز د تسلی د پاره د عبادت ځيني لړ او ډير دودونه او مقررات موجود وي، پس نو آسماني مذهبونه لدې کار څخه څرنګه خالي کيدای شي.

د نړۍ په هر آسماني مذهب کي د پاک خدای ﷻ د يادولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

حکم او د هغه د یادولو ځیني مراسم او مقررات موجود دي، که په اسلام کي حمد او تسبیح شته نو په یهودیانوکې دعا او په پاریسیانو کې زمزمه او په هندوانو کي بهجن موجود دي او په شپه او ورځ کي د دې فریضې د اداکولو د پاره په هر یو مذهب کي ځیني ټاکلي وختونه هم شته، نو په دغه اساس باید په دغه خبره یقین وکړای شي چي لمونځ د مذهب د هغو اصولو څخه دی چي د نړۍ د ټولو مذهبونو وربانديِ اتفاق دی.

د قرانٰ مجید دتعلیماتو سره سم نړۍ ته هیڅ یو داسي پیغمبر نه دی راغلی چي هغه دي خپل امت ته د لمانځه تعلیم نه وي ورکړی او یا یې د لمانځه په خصوص تأکید نه وي کړی خصوصًا په ابراهیمي ملت کي د لمانځه مقام اوحیثیت د نورو ټولو ادیانو څخه زیات او څرګند دی، د قرآن کریم تائید له زبور او تورات څخه هم کیږی.

کله چي حضرت محمّد ﷺ مبعوث شو نو د توحید څخه وروسته لمړئ حکم چي ورته وکړل شو هغه د لمانځه حکم وو.

يَٰٓأَيُّهَا ٱلۡمُدَّثِّرُ ۝١ قُمۡ فَأَنذِرۡ ۝٢ وَرَبَّكَ فَكَبِّرۡ ۝٣ سورة ۷٤

یعنی ای په برستن کي پیچلې (محمده) پاڅه او و ویروه (خلګ د خدای له عذابه) او ستا رب وستایه په لویي سره، الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

ﷻ په لويي سره ستايل د لمانځه اساس او بنسټ دی.

حضور ﷺ ويده خلک راويښ کړل او چا چي لار ورکه کړيوه هغه ته يې لار وښودله او ناپوه خلک يې پوه کړل او د خدای ﷻ او بندګانو په منځ کي هغه تعلقات چي له منځه تللي وه پر ځای او قايم کړل، د غوښو، هډوکو، سرو او سپينو، خښتو او ډبرو هغه بتان چي د خدايي مقام يې نيولی ووکښته سر دلاندی وغروځول او په نړۍ کښي يې د يو (۱) واحد خدای ﷻ لمونځ باقي پريښود او بيله خدای ﷻ نه يې بل چاته سجده حرامه او منع کړل او په دغه ترتيب يې د لمونځ اصلي حقيقت په نړۍ کي څرګند کړ.

رسول الله ﷺ عربو او د نړۍ نورو بت پرستو قامونو ته له توحيد نه وروسته د لمانځه طريقه ورو ښودله او د لمانځه ارکان او آداب يې هم ور وښودل او د مؤثرو دعاګانو تعليم يې ورته ورکړ، مشرکين او اهل کتاب (يهود او نصارٰی) يې د اسلام و مقدس دين ته راوبلل، د اسلام د قبلولو نه وروسته يې هغوی ته د لمانځه تعليم ورکړ او هغوی ته يې د دې تأکيد وکړ چي يوازي لمونځ دی چي د خدای ﷻ په حضور کي د بنده د ټولو مشکلاتو، حاجاتو او تکليفونو څخه د نجات او راز او نياز ذريعه ده، الله تعالی ﷻ په قرآن کريم کښي خپلو بندګانو ته داسي امر کوي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

حَـٰفِظُواْ عَلَى ٱلصَّلَوَٰتِ ﴿٢٣٨﴾ ۲سورة

یعني د لمونځونو ساتنه کوئ.

دا حکم دلمانځه د ظاهري او معنوي دواړو حیثیتونو په ساتنه مشتمل دی او د مسلمان د پیژندني دپاره دانښي مقرري دي:

وَهُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩٢﴾ ٦ سورة

یعني هغوي د خپلو لمونځونو ساتنه کوي.

ٱلَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَاتِهِمْ دَآئِمُونَ ﴿٢٣﴾ ۷۰سورة

یعنی څوک چي خپل لمونځ تل ادا کوي.

وَٱلَّذِينَ هُمْ عَلَىٰ صَلَوَٰتِهِمْ يُحَافِظُونَ ﴿٩﴾ ۲۳سورة

یعنی او بریالي دي هغه خلک چي د خپلو لمونځونوساتنه کوي.

په خپله محمّدﷺ ته امر کیږي چي ته پخپله هم لمونځ کوه او اهل او عیال ته هم د لمونځ کولو حکم کوه او په هغه لمونځ چي د هغه لمونځ په مکه مکرمه کښي دقیام په زمانه کښي ادا کول ډیرمشکل دي په پوره پابندۍ او مضبوطیا سره ټینګ اوسي الله ﷻ حکم وکړ.

وَأۡمُرۡ أَهۡلَكَ بِٱلصَّلَوٰةِ وَٱصۡطَبِرۡ عَلَيۡهَا ﴿١٣٢﴾ ۲۰سورة.

یعني د خپل کور خلکو ته د لمانځه امر کوه او پخپله هم په لمانځه باندي پابند اوسه.

لمونځ باید څنګه وي؟ وې ویل:

(c) ketabton.com: The Digital Library

وَقُومُواْ لِلَّهِ قَـٰنِتِينَ ﴿٢٣٨﴾ ٢سورة

یعنی او د الله ﷻ په حضور کي په ادب سره ودریږئ.

دارازستاینه اوتعریف وشو.

ٱلَّذِينَ هُمۡ فِي صَلَاتِهِمۡ خَـٰشِعُونَ ﴿٢﴾ ٢٣سورة

یعني کامیاب دي هغه مؤمنان چي په لمانځه کي خشوع او عاجزی کوي. حکم وشو!

ٱدۡعُواْ رَبَّكُمۡ تَضَرُّعًا وَخُفۡيَةً ﴿٥٥﴾ ٧سورة

یعني تاسو خپل رب په ډیره عاجزۍ سره او پټ پټ یادوئ.

وَٱدۡعُوهُ خَوۡفًا وَطَمَعًا ﴿٥٦﴾ ٧سورة

یعنی او خپل خدای ﷻ له ویري او امید سره یادوئ.

وَٱدۡعُوهُ مُخۡلِصِينَ لَهُ ٱلدِّينَ ﴿٢٩﴾ ٧سورة

یعني او خدای ﷻ بولئ په داسي حال کي چي یوازي د هغه د دین دپاره اخلاص کونکي یاست. له دې اجمالي نظر نه وروسته د لمانځه پرټولو مباحثو یو تفصیلي نظرضروري دی.

په اسلام کښي د لمونځ مرتبه: له اسلام څخه لمړی هم په نړۍ کښي کوم یو دا راز مذهب نه دی تیر شوی چي په هغه کښي لمانځه ته اهمیت نه وي ورکړه شوی لیکن له دی کبله چي هغه مذهبونه په خاصوخاصو قامونو او وختونو پوري محدود ؤ نو له هغو څخه په عملي ډول د لمانځه اهمیت ولاړ، لکه چي د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اسلام نه وړاندي د نړۍ په هيڅ يو مذهب کښي د ننني لمانځه يعنی د خدای ﷻ په حضور کښي د عبوديت اقرار او د هغه حمد او ثنا ته يو واضح او معين او تأکيدي حيثيت حاصل نه دی يعنی د کوم يو مذهب د پيروانو بلکه د ملهمانو د عمل څخه هم د لمانځه دا صورت نه ثرګنديږي او نه لکه څنګه چي تيرشول، د قرآن له مخي په نړۍ کښي کوم داسي پيغمبر نه دی راغلی چي هغه ته دي د لمانځه حکم نه وي ورکړ شوی، او هغه د لمانځه تاکيد نه وي کړی، مګر موجوده حيثيت دا دی چي پرته له اسلام څخه لمونځ په بل هيڅ کوم يو مذهب کښي په ثرګند او واضح او مؤکد صورت کښي باقي نه دی پاته شوی او د دې کار سبب دا دې چي له دې کبله چي محمّد ﷺ نړۍ ته د خاتم الانبياء او قرآن مجيد د خاتم الکتب السماويه په حيث راغلی دی نو دې الٰهي فريضې ته د اسلام په کامل دين کښي يو داسي منظم او واضح او مؤکد او ثرګند صورت ورکړشويدی چي هغه ترقيامته پوري په نړۍ کښي قايم او باقي پاته شي.

لمونځ د اسلام هغه فريضه ده چي له دې فريضې هيڅ کوم يو متنفس مسلمان هم تر څو چي د هغه هوښ او حواس باقي او په ځای وي په هيڅ حالت کښي نه شي معاف کيدلای ، په قرآن مجيد کښي د سلو وارو څخه ډير د لمانځه تعريف او ستاينه او

(c) ketabton.com: The Digital Library

د لمانځه د په ځای او ادا کولو کښي سستی او تنبلي او کاهلي د نفاق علامه او د لمانځه پریښول او نه کول د کفر نخښه ښودل شویده.

لمونځ د هغي فریضې نوم دی چي د اسلام سره یو ځای او ملګری پیدا شوی او تکمیل یې د قدس په هغه شبستان کښي وشو چي په خلګو کښي د معراج په نوم یادیږي.

په اسلام کښي لمړی فرض ایمان او د ایمان لوازم دي ، او د ایمان نه وروسته دوهم فرض لمونځ دی لکه چي د سورة روم په څلرمه رکوع کي لمړی دا حکم ورکړشو.

فَأَقِمْ وَجْهَكَ لِلدِّينِ حَنِيفًا ۚ فِطْرَتَ ٱللَّهِ ٱلَّتِي فَطَرَ ٱلنَّاسَ عَلَيْهَا ﴿٣٠﴾ .٣سورة

یعنی خپل مخ د هرڅه څخه وګرځوه د توحید په دین یې سم کښیږده هم هغه د الله فطرت چي په دغه فطرت هغه خلګ جوړ او پیدا کړیدي.

دینه وروسته دوهم ځل دې سره ملحق حکم دا دی :

وَأَقِيمُوا۟ ٱلصَّلَوٰةَ وَلَا تَكُونُوا۟ مِنَ ٱلْمُشْرِكِينَ ﴿٣١﴾ .٣سورة

یعنی او لمونځ قائم وساتئ او له مشرکانو څخه مه کیږئ .

له دې پاک آیت څخه خو یو د توحید او ایمان نه وروسته له ټولو مهم شی لمونځ ثابتیږي او بله ورڅخه دا خبره معلومیږي چي د لمونځ د پریښوولو په صورت کښي په کفر او شرک کښي

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ګرفتاره کیدلو ویره ده، او دا ځکه چي ترڅو موږ د زړه کیفیت د دبادنیو اعمالو په ذریعه زیات او ډیر نه کړو نو پخپله د هغه کیفیت سره د هغه کیفیت د زائل کیدلو ویره ملګرې اوسیږي، همدا سبب دی چي حضرت محمّد ﷺ به تل د لمونځ په اهمیت ډیر زور کاوه او د لمونځ د تارک او نه کوونکي په خصوص کښي به یې د شرک او کفر ویره ښکاره کوله .

لکه حضرت محمّد ﷺ چي وویل:

"لمونځ د دین ستن ده."

او لکه څنګه چي د ستنی په لویدلو او لیري کیدلو عمارت او ودانۍ غورځیږي همدغه راز د لمانځه په نه کولو او پریښودلو د زړه دینداري هم رخصت کیږي په هغه وخت کښي چي د طائف یو وفد (هیئت) او جرګه مدینې منورې ته راغلله او د روغي په خبرو اترو یې پیل وکړ نو دغي جرګې د لمانځه او جهاد او صدقاتو څخه د ځانونو د مستثنٰی کولو غوښتنه وکړه، حضرت محمّد ﷺ د دوو وروستیو خبرو یعني جهاد او صدقاتو څخه هغوی مثتثنٰی کړل لیکن د لمانځه په خصوص یې وویل:

"په کوم دین کښي چي د خدای په حضور سر ټیټول نه وي په هغه دین کښي هیڅ خیر نشته"

حضرت محمّد ﷺ دا هم ویلی دي چي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

"لمونځ د زړه رڼايي او روښانتيا ده"

او په خپل خصوص کښي يې ويلي دي:

"لمونځ زما د سترګو سوړوالی دی"

په يوه تمثيل کښي يې وويل:

"انسان تل په اور کښي سوځيږي او په لمانځه دغه اور مړکيږی دا اور د ازل د محبوب د هجر او فراق اور دی، او لمونځ هغه صفا اوبه دي چي دغه اور وربانديَ مړ کيږي"

حضرت محمّد ﷺ وويل چي:

"د کفر او ايمان په منځ کښي امتياز او بيلونکی شی يوازي لمونځ دی"

او دا ځکه چي ايمان او کفر دواړه د انسان د باطني حالت سره تعلق لري چي اظهار يې يوازي د اعمالو په ذريعه کيدلای شي د مسلمان هغه عمل چي په ورځ کښي يې څو واره خلګو ته د ليدلو موقع په لاس ورځي يوازي او يوازي لمونځ دی.

لکه څنګه چي مو مخ کښي وويل لمونځ د ايماندارو يوه فريضه ده نو لازم دی چي لمونځ کوونکی لمړی د ايمان په معنٰی ښه پوه او خبر وي:

د ايمان معنٰی يقين او باور دی، يقين او باور تر هغو پوري نشی پيدا کيدای څو د الفاظو په معنٰی و نه پوهيږو، نو ضرور

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی چی په معنٰی د کلمهٔ طیبې او آمنت بالله او په معنٰی د لمانځه ځان پوه او خبر کړو.

ایمان اقرار کول دي په ژبه سره او په هغه باندي تصدیق کول دي په زړه سره نو اقرار به کوي په ژبه چي

"لَآ اِلٰهَ اِلاّ اللّٰهُ مُحَمَّدٌ رَّسُوْلُ اللّٰه"

یعني نشته بل معبود برحق لائق د عبادت بیله یو الله ﷻ څخه او محمّد ﷺ په حقه سره د الله ﷻ رسول او استاذی دی. په دغه اقرار باندي به په زړه سره تصدیق کوي یعني دا اقرار به د زړه په صدق سره کوي. بیا به د زړه په صدق سره دا اقرار کوي:

اٰمَنْتُ بِاللّٰه وَمَلٰئِکَتِه وَکُتُبِه وَرُسُلِه وَالیَوْمِ الاٰخِرِ وَالقَدْرِ خَیْرِه وَشَرِّه مِنَ اللّٰهِ تَعَالٰی وَالبَعْثِ بَعْدَ المَوْت.

ژباړه: یقین او باور لرم چي الله ﷻ یو (۱) دی شریک نلري په ذات او په صفاتو کښي او باور لرم پر ملائکه ؤ چي د الله تعالٰی معصوم بندګان دي نوراني دي له نوره پیدا دي د الله تعالٰی د اوامرو اطاعت کوي او سرکښي نه کوي، او باور لرم پر رسولانو د الله ﷻ چي هغوی په حق سره الله را استولي، څه چي هغوی ویلي هغه رښتیا دي، هغوی له نبوت نه مخکي او وروسته معصوم دي، شمیر یې یو سل او څلېرویشت زره (۱۲۴۰۰۰) کم و زیات دي، ایمان او باور لرم پر کتابونو د الله

(c) ketabton.com: The Digital Library

تعالیٰ ﷻ چي ځلور(۴) کتابونه دي انجيل، زبور، تورات او آخرکتاب قرآن مجيد دی چی پر خاتم الانبياء محمّدبن عبدالله نازل شوی او تر قيامته له تحريفه محفوظ دی ، ايمان او باور لرم د آخرت پر ورځ چي د سور له دوهمه پوکه وروسته چي د مخلوقاتو د اعمالو د حساب او موازنې ورځ ده، او باور لرم چي خير او شر او د هغه اندازه د الله ﷻ له طرفه دي، او باور لرم په پاڅون وروسته له مرګه د سور له دوهم پوک سره.

څرنګه چي مخ کښي مو وويل چي په اسلام کښي له توحيد نه وروسته لمونځ فرض دې او دلمانځه ادا کول د هر مسلمان د زړه معراج او د خپل خدای ﷻ راز او نياز دی نو ضرور دی چي په بشپړه پاکۍ او تطهيرسره و خپل رب ته ودريږو الله ﷻ فرمايي:

يَٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا قُمۡتُمۡ إِلَى ٱلصَّلَوٰةِ فَٱغۡسِلُواْ وُجُوهَكُمۡ وَأَيۡدِيَكُمۡ إِلَى ٱلۡمَرَافِقِ وَٱمۡسَحُواْ بِرُءُوسِكُمۡ وَأَرۡجُلَكُمۡ إِلَى ٱلۡكَعۡبَيۡنِۚ ﴿٦﴾

يعني ای د ايمان څښتنانو کله چي لمانځه ته پاڅيږئ نو وينځئ تاسي مخونه خپل او لاسونه خپل تر څنګلو پوري (سره له څنګلو) او مسح وکړئ تاسي پر سرونو خپلو او وينځئ تاسي پښې خپلي تر پړکيو پوري (سره له پړکيو) ۵سورة

اودس: د لمانځه لمړی فرض د اودس تازه کول دي، پخپله په اوداسه کښي ځلور فرضونه، لس سنتونه، شپږ مستحبات،

(c) ketabton.com: The Digital Library

اوه آداب، شپږ نفلون او اته منهيات موجود دي چې هر يو يې ځانته تفصيل لري.

د حضرت جابرؓ څخه روايت دی چې رسول الله ﷺ فرمائيلی دي چې د جنت کيلي لمونځ دی او د لمانځه کيلي اودس دی

[مشکوة شريف د فلاح الدارين په حواله]

له حضرت عمر بن خطاب ؓ څخه نقل دی چې رسول الله ﷺ فرمائيلي دي، کوم مسلمان چې په ډيره ښه طريقه سره اودس وکړي او له هغه نه پس د الله ﷻ د توحيد اقرار وکړي چې الله ﷻ د عبادت لائق او هيڅ يو شريک ورسره نشته، او شهادت ورکړي چې محمّد ﷺ په حقه سره د الله تعالیٰ بنده او رسول دی يعني: اَشهَدُاَنْ لآاِلٰهَ اِلاّاللّٰهُ وَحدَهُ لاَ شَرِيکَ لَهُ وَاَشهَدُاَنَّ مُحَمدًاعَبدَهُ وَرَسُوْلُه ووايي د جنت دروازې ورته خلاصي شي په کومه دروازه چې غواړي جنت ته داخليدای شي.

[مسلم شريف، مشکوة شريف د فلاح الدارين په حواله]

د احاديثو په کتاب کښې داودس نه وروسته د دغه دعا د ويلو فضليت هم بيان شويدی:

اَللهُمَّ اجعَلنِی مِنَ التوابِينَ وَجعَلنِی مِنَ الْمُتطَهِرِينَ وَ جَعَلنِی مِن عِبادِکَ الصالِحِين.

همدارنګه د مشکوة شريف د لمړی جلد د طهارت په باب

(c) ketabton.com: The Digital Library

کښې د اودس نه پس د دغه دعا فضیلت هم بیان شویدی:

اَللّهُمَّ کَمَاطَهَرتنا بِالْماءِ فَطَهِرنامِنَ الذُنُوب، اَشهَدُاَن لا اِلهَ الا اللّهُ وَحدَهُ لاشَرِيكَ لَهُ وَاَشهَدُاَنَّ مُحَمدًا عَبدَهُ وَرَسُولُه.

د اودس فرضونه:

(۱) د ټول مخ پریمنځل دیوه غوږ د نرمۍ څخه د بل غوږ تر نرمۍ پوري او د تندی د ویښتانو د شنه کیدو له ځای څخه بیا د زني لاندی د ویښتانو د شنه کیدو تر ځای پوری.

(۲) د لاسو پریمنځل تر څنګلو پوری.

(۳) د سر د څلرمي برخی مسح کول.

(۴) د پښو ویځل د پُنډیو سره.

د اودس سنتونه:

(۱) د اودسه په شروع کښي بِسمِ اللّهِ الرحمٰنِ الرحِيم ویل.

(۲) مخکی له هغه چی په لوښی کښي لاسونه د ننه کړی د دوارو لاسونو پریولل تر مړوندو پوری.

(۳) مسواک وهل، که مسواک نه وُ د شهادت په ګوته سره د غاښو وینځل هم کفایت کوی.

(۴) په خوله اوبه لغړول او غړغړه کول.

(۵) په پوزه اوبه سوړل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(٦) په هغه لامده لاس چي د سرمسح په شوي وي د غوږو مسح کول.

(۷) د ږیري خلالول د لاس په ګوتو سره چی ږیره ګڼه نه وي ځکه چي د ګنی ږیری خلالول فرض دي.

(۸) د ټول سر مسح او دغاړی مسح کول، همدارنګه د پښنو د ګوتو خلالول که د پښنو ګوتي یو پر بل مښتي وي نو خلالول یې د لاس په خمچه ګوته سره فرض دي.

(۹) استنجاء وهل د چول په ډبره یا په لوټه یا ریګ یا پنبه یا هر هغه شی سره چه د پنبه له جنس څخه وی.

(۲۱) استنجاء وهل په اوبو سره که اوبه موجودی وي په داسی شرط سره که نجاست د راوتلو له ځای څخه تر یوه درهم لږ وي او که نجاست له یوه درهم تر انداز زیاد وی نو بیا استنجاء واجب ده، که نجاست د مقعد څخه پرته نور بدن د یوه درهم په اندازه مردار کړي نو بیا استنجاء وهل فرض دي.

د اودس مستحبات:

(۱) د اودس نیت کول.

(۲) د اندامونو پرله پسي پریولل.

(۳) په راسته اندامو شروع کول.

(۴) په هغه ترتیب چي په قرآن کي ذکر شوي د اندامو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

پریمنځلو رعایت کول.

(۵) د لاسونو او پښو د پریللو په وخت کي د ګوتود سرو ځخه شروع کول.

(٦) د غاړی مسح کول په نویو اوبو سره (دغاړی د مسح په وخت کښي باید ګوتی کښته د ستونی خواته راکش نه کړه شي).

د اودس آداب:

(۱) د اودس تازه کولو په وخت کښي پرته له هغو دعاګانو چي په احادیثو کښي ذکر شویدي باید نوري هیڅ خبري و نه شي او د هر اندام پریولل ځان ته دعا لري.

(۲) په خوله او پوزه په راسته لاس سره اوبه لغړول او په چپه لاس سره د پوزي سوغل.

(۳) د اودس تازه کولو په وخت کښي پر لوړ ځای کښیناستل چي د اودس د استعمال شوو اوبو ځاڅکی پر جامو او بدن و نه لګیږي.

(۴) که عذر نه وي د لمانځه د وخت ترمخ اودس تازه کول.

(۵) د اودس تازه کولو په وخت کښي قبلې ته مخامخ کښینستل.

(٦) د پریوللو په اول وار د اندامونو موښل.

(۷) اودس د بل چا د کمک نه پرته تازه کول.

د اوداسه نفلونه شپږ دي:

(۱) د هر اندام د پریوللو په وخت کښي هغه دعا ویل چي په حدیث کي راغلې وي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲) د ضرورت د رفع کولو ځای (بیت الخلاء) ته د ورتګ په وخت کښې په کینه پښه داخلیدل او د را وتلو په وخت کښې په راسته پښه راوتل.

(۳) پر مځکه یا دیوال باندي د لاس موښل.

(۴) د بیت الخلاء څخه د فراغت نه وروسته او د را وتلو نه مخ کښې د عورت پټول.

(۵) د اودس تازه کولو په وخت کښې د ساعت، وښي، بنګړي او داسي نورو شیانو ښورول چي کوم ځای وچ پاته نه شي.

(٦) د ګوتو په ذریعه سره پر خښتګ اوبه پاشل.

د اودس منهیات اته دي:

(۱) د اوبو په استعمال کښې اسراف کول.

حدیث: عن عبدالله بن عمرو بن العاص رضی الله عنه ان النبي صلی الله علیه وسلم مَرَّ بِسَعدٍ و هو یَتَوضا فَقَالَ مَاهٰذا السرَفُ یَا سَعد؟ قَالَ افِی الوضُوء سَرَفٌ ؟ قَالَ نَعَم و اِن کُنتَ عَلٰی نَهرٍ جَارٍ.

[رواه احمد و ابن ماجة مشکوة ص ۴۷]

ژباړه: له حضرت عبدالله بن عمرو بن العاص رضی الله عنه څخه روایت سویدی چي بیشکه نبی کریم صلی الله علیه وسلم پر حضرت سعد رضی الله عنه باندی را تیریدی په داسي حال کي چي ده (حضرت سعد رضی الله عنه) اودس تازه کاوه نو نبی کریم صلی الله علیه وسلم ورته وفرمائل دا څه اسراف دی ای

(c) ketabton.com: The Digital Library

سعده ؟ نو هغه ورته وويل ايا په اوداسه كى هم اسراف سته ؟ و يې فرمائل هو كه څه هم پر جارى ويا له يې.

(۲) په چپه لاس سره خوله او پوزه پريولل.

(۳) په مسجد كښي اودس تازه كول، كه په مسجد كښي د اودس تازه كولو دپاره ځاى جوړ وي يا د اودس دپاره هلته لوښي موجود وي اودس تازه كول پروانلري.

(۴) په مردار ځاى كښي اودس تازه كول.

(۵) بيله موزو پر پښو مسح كول ځكه چي دا عمل د شيعه ګانو او روافضودى.

(٦) د استنجاء په وخت كښي خپل عورت بل چاته لوڅول.

(۷) په ښي لاس سره استنجاء وهل.

(۸) استنجاء وهل په هغه مايعاتو سره چي انسان يا پيرى يا څارويو غذا يا شفا وركوونكى وي، يا په هغه سره ضرر رسيږي او صفايي نه په حاصليږي.

د اودس تازه كولو طريقه: وروسته له استنجاء څخه به و قبلې ته مخامخ كښيني او درې (۳) ځله به لاسونه تر مړوندو پورى پريوينځي او د پريولو په وخت كښي به دا دعا ووايي:

بِسمِ اللهِ الرَّحمٰنِ الرَّحِيمِ والحَمدُ لِلّٰهِ عَلٰى دِينِ الاِسلامِ.

بيا به د مسواك وهلوسره دا دعا ووايي او درې واري به

(c) ketabton.com: The Digital Library

او به په خوله وغړوي:

اَللّٰهُمَّ اَعِنِّی عَلٰی تِلاوَةِ الْقُرآنِ ذِکرِكَ وَشُکرِكَ وِحُسنِ عِبَادَتِكَ.

بیا به درې ځله په پوزه اوبه سونړ کړي او په چپ لاس به یې سوغ کړي او دا دعا به ووایي:

اَللّٰهُمَّ اَرِحنِی رَائِحَةَ الجَنَّةِ وِلاتُرِحنِیْ رَائِحَةَالنَّارِ.

بیا به لپه د اوبو ډکه او داسي به یې پرمخ واچوي چي اوبه پر مخ وبهیږي د تندي د ویښتانو د شنه کیدو د ځایه څخه بیا تر زني لاندي د ویښتانو د شنه کیدو تر ځایه پوري او د یوه غوږ د نرمۍ د بل غوږ تر نرمۍ پوري او مخ به موږي او بیا دوهمه او دریمه لپه اوبه پر مخ واچوي او د مخ د پریولو په وخت کښي به دا دعا ووایي:

اَللّٰهُمَّ بَیِّضْ وَجهِی یَومَ تَبیَضُّ وُجُوهٌ وَ تَسوَدُّ وُجُوهٌ.

نارینه ته ښایي چي د مخ پریللو په وخت کي ږیره ښه خلال کړي، بیا به ښی لاس له څنګلو سره ښه پریوینځي او دا دعا به ووایي:

اَللّٰهُمَّ اَعطِنِی کِتَابِی بِیَمِینِی وَحَاسِبنِی حِسَابًایَسِیرًا.

بیا به کیڼ لاس په عین ترتیب د څنګلو سره پریولي او دا دعا به ووایي:

اَللّٰهُمَّ لاَ تُعطِنِی کِتَابِی بِشِمَالِی وَلاَمِن وَرَاءِ ظَهرِی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

بیا د سر مسح کول په داسي ترتیب سره چي اوبه پر لاسو واچوي د دواړو لاسو د خمچو او دوو نورو ګوتو سرونه به یو ځای وموښلوي چي ټولي شپږ ګوتي سي او د هر لاس دوې پاته ګوتي (د شهادت او بټې ګوتي) به لیري ونیسي نو شپږ یو ځای سوي ګوتي د دواړو لاسو د اورغویو سره به پر تندي کښېږدي نو دواړه لاسونه به پورته پر سر کش کړي تر څټ پوري به یې ورسوي او بیرته به اورغوي د څټ څخه تر تندي پوري را کش کړی او دا دعا به ووایي:

اَللهُمَّ اَظِلنِی تَحتَ عَرشِكَ یَومَ لاَظِلُّ اِلا ّظِلّ عَرشِكَ

په یاد ولره هغه چي د هر لاس هغه دوې ګوتي چي لیري نیول شوي وې و نورو تازه اوبو ته ضرورت نلري په هم هغو ګوتو غوږونه مسح کړئ یعنی د شهادت په ګوتو سره دغوږو قاتونه او په بټو ګوتو سره د غوږو شا ښه مسح کړئ او دا دعا به ووایې:

اَللهُمَّ اجعَلنِی مِنَ الذِینَ یَستَمِعُونَ القَولَ فَیَتبِعُونَ اَحسَنَهُ.

بیا د غاړی مسح کول په دې شکل چي د دواړو لاسونو د مابین درې ګوتي به په اوبو لندې کړي او د ګوتو چپ مخ به پر غاړه کښېږدي او بس، پورته یا کښته کشول یې لازم نه دی نو دا دعا به ووایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَللهُمَّ اَعتِق رَقَبَتِی مِنَ النارِ.

وروسته به ښۍ پښه له پنډیو سره دري ځله پریولئ او د لاس په خمچه ګوته به د پښې د ګوتو مابینونه ښه خلال کړئ او دا دعا به ووایي:

اَللهُمَّ ثَبت قَدَمَيَ عَلَی الصِرَاطِ یَومَ تَزِلُّ فیهِ الاَقدَامُ.

بیا به چپه پښه په عین ترتیب سره پریولي او دا دعا به ووایي:

اَللهُمَّ اجعَل ذَنبِی مَغفُوراًوسَعیِی مَشکُوراًوَ تجارَةً لَن تَبُوْرَ.

یادونه: په اودا سه کښې پورته ذکر شوي دعاوي که څه هم د (نورالایضاح) په حاشیه، د پښتو (معلم الدین) او د پارسي ژبې ایراني چاپ (رسالهٔ توضیح مسائل) کښې ذکر شویدی د اسلام د مقدس دین او د اودس د شرطونو او رکنونو څخه نه دی یوازي د الفاظو په لحاظ معتبر دي په دین پوري تړاو نلري او نه باید د دین جز وبلل شي، که څوک یې د اودس تازه کولو په حالت کښې و نه وایي هیڅ کوم تقصیر نشته.

که دچا پښې پټې وي موزې یې په پښو وي نو د لاس په ګوتو او تازه اوبوسره به یې مسح کړي چې تفصیل به یې وروسته راشي، کله چې اودس تازه او مکمل شو نو د اودس پر ځای دي ولاړ ودریږي او دا دعا دي ووایي:

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَللهُمَّ اجعَلنِی مِنَ التوّابِینَ وَاجعَلنِی مِنَ المُتَطَهِرِینَ وَ اجعَلنِی مِن عِبَادكَ الصا لحِینَ.

پر موزو مسح کول: د ځرمني جوړې شوې موزې يا داسې پُنډې او ټينګې جرابې چې د ځرمنې تلې ورته لګيدلې وې او د درو يا څلورو ميلو په اندازه پياده تګ پکښې وشي او و نه شليږي مسح پرکول روا ده، بوټونه هم د موزو پشان دي خو شرط دا دی که بوټونه وي که موزې بايد له ځرمني څخه جوړ او د پښو پُنډۍ (بوجلکې) پکښې پټې شي که پُنډۍ پټې نه کړي نو پر هغو بوټو او موزو مسح روا نه ده.

مسح کول پر موزو يا بوټو د فرض ادا کولو نه وروسته يوه سنت طريقه ده، يعنې چې مکمل اودس تازه شي او د پښو پريوللو فرض ادا شي نو وروسته موزې يا بوټونه اغوستل او پرهغه باندې مسح کول جواز لري، د موزو اغوستل او مسح پر کول يوازې د اودس د تکميل نه شرط نه دی بلکې د اودس د تکميل نه مخکې يې هم اغوستلای شې او ورپسې دی نور اودس وکړي، امام قدوری (رح) چې کامل اودس ليکلې دی مقصد يې جنابت دی يعنې که څوک جنوب ؤ لازم به اول اودس او بيا غسل کوي، وروسته د موزو اغوستل او مسح پر کول ورته روا دي، د مسح شروع له بې اودسۍ نه وروسته ده.

(c) ketabton.com: The Digital Library

مسح کول پر موزو د مسافر د پاره دري ورځي او دري شپې او د مقیم دپاره یوه ورځ او یوه شپه تاکل شویده یعني که مقیم د اودس له تکمیل نه وروسته موزې په پښو او وروسته له بې اودسی مسح پر وکړي نو د سبا تر دغه وخته پوري همدغه مسح کفایت کوي، که د خوب یا بل ضرورت په وجه اودس مات شي او موزې و نه ایستل شي نو د بیا اودس کولو په وخت کښې د پښو پریوللوته ضرورت نشته بلکه پر موزو مسح کول کفایت کوي او مسح د فرض ځای نیسي، همدارنګه که مقیم پر موزو مسح وکړه یوه شپه او ورځ یې تیره شوه او اودس یې هم پر ځای وو د مسح د وخت د پوره کیدو په لحاظ یې مسح ماته ده بیا اودس تازه کولو ته ضرورت نشته یوازي به پښې وینځي چي اودس تکمیل شی، عین حکم د مسافر هم دی خو یوازني تفاوت د وخت دی.

د مسح کولو طریقه ډیره آسانه ده، کله چي پسله مکمل اودس نه موزې یا بوټونه واغوستل شوه او محکمه شوه نو د راسته لاس ګوتي به په اوبو لندې کړي او د راسته پښې پر موزه د موزې د پوزي څخه شروع د موزې پر تول مخ راکش کړي بیا به د همدغه لاس ګوتي لندې کړي د موزې د پندي څخه و لوړ طرف ته کش کړي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

په همدغه ترتیب به د چپ لاس په ګوتو د چپې پښې موزه مسح کړي، که د چا موزه یا بوټ دومره څیري وو چې د پښې د درو ګوتو په انداز د پښې پوست ورڅخه معلومیدی نو پر هغه مسح روا نه ده، همدارنګه که بوټ یا موزه څیري وه او اوبه ورننوتلې او پښه په لنده شوه نو مسح ماته شوه، که پر موزو مسح شوي وه او د غسل ضرورت پیدا شو د غسل په وخت کښې پښی لوڅې کړي او د نور بدن غسل یې وکړ صحت نلري او غسل نه صحیح کیږي، ضرور به موزې باسي په ښه توګه سره به غسل کوي بیا به موزې په پښو کوي او مسح به پر کوي.

تیمم: که چیري د چا اودس نه وو او اوبه هم د یوه مایل (میل) په اندازه ورڅخه لیري وي یا د وخت د کموالي په سبب اوبو ته رسیدلی نه شو ، یا مریض وو او د اوبو استعمال ضرر ورته رساوه یا سلواغه، رسۍ او نور اسباب ورسره نه وو چې د څاه یا ډنډ څخه اوبه راوباسي، یا د دښمن ویره ورسره وه، یا د درنده ګانو ویره ورسره وه، یا اوبه ورسره وې خو هغه د څښلو وې خو په دښت کښې وو د تندي او هلاکت څخه د ساتلو په خاطر یې په هغه اودس نه کاوه نو تیمم وهل په پاکه خاوره د اودس حکم لري.

په تیمم کښې نیت کول فرض دی چې وایې به (نیت کوم د

(c) ketabton.com: The Digital Library

زړه له اخلاصه تیمم وهم په پاکه خاوره چي عبادت راته روا شي) بیابه دواړه لاسونه د ځنګلو سره لوڅ کړی او د دواړو لاسونو ګوتي او خپړي به پر خاوره باندي ووهي او بیا به دواړه لاسونه یو د بل سره داسي وځنډي چي د خپړو مخ د ځمکې خوا ته وي نو اول به په دواړو لاسونو مخ مسح کړي لکه په اوبو چي يې وینځي، د مخ د مسح په وخت کښي احتیاط په کار دی چي هیڅ ځای بیله مسحي پاته نه شي؛ دوهم ځل به بیا په عین شکل ګوتي او خپړي په پاکه خاوره ووهي او په لمړني ترتیب به يې وځنډي نو اول به ښی لاس په کیڼ لاس سره او بیا به کیڼ لاس په ښي لاس سره مسح کړي او بیا به د یوه لاس ګوتي د بل لاس په ګوتو کښي داخلي کړي.

احتیاط په کار دی چي د تیمم په وخت کښي ساعت، بنګړي، ګوتمي او داسي نور شیان لیري کړي، که څه هم تیمم د جنابت یا د حیض وي خو تیمم وهل باید په داسي شي سره وي چي د ځمکي له جنس څخه وي.

ټول هغه عبادات چي په اودس سره روا دي په تیمم سره هم روا دي، په کومو شیانو سره چي اودس ماتیږي په هغو سره تیمم هم ماتیږي، علاوتاً که پر اوبو قدرت پیدا شي نو تیمم ماتیږي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د اودس ماتونکي: د اودس ماتونکې نهه (۹) دي:

(۱) د انسان له دوو لارو (مخ یا شا) د هري لاري څخه چي یو شی راووزي لکه نجاست، باد، ادرار یا داسي نور یا بیله دغو دوو لارو څخه د بل ځای څخه نجاست راووزي اودس ماتیږي، البته د مخي له خوا باد وتل اودس نه ماتوي.

(۲) په ډکه خوله قی (استفراق) وهل.

(۳) خوب کول ستوني ستخ یا په اړخ یا په تکیه سره.

(۴) په هغه لمانځه کښي چي رکوع او سجده ولري په زوره (قهقهه) سره خندل، د جنازې لمونځ چي رکوع او سجده نلري په قهقهه خندا سره فاسد کیږي خو اودس نه په ماتیږي.

(۵) لیونتوب.

(٦) بیهوښي.

(۷) داسي نشه چي بل ثوک نشی پیژندلای.

(۸) د ښځي او میړه شرم بازي.

(۹) که د انسان هر اندام د ژوري په ذریعه وزیبښل شي او ژوره له وینو ډکه شي.

همدارنګه که د چاخوله وینې شوه او لاړي یې توی کړي که وینه تر لاړو ډیره وه اودس مات شو، که وینه تر لاړو کمه وه او لاړي ډیري وي نو اودس نه ماتیږي، که دواړه سره مساوي وي

(c) ketabton.com: The Digital Library

نو د احتیاط په خاطر اودس تازه کول ښه کار دي.

که څوک په بې اودسي کښېني شکمن سو او مخکي يې اودس درلودی نو اوس اودس وربانده ی نشته.

د حیض بیان: حیض د بالغی ښځي له رحیم څخه د عادتي ويني بهیدل دي یعني هره میاشت چي د ښځي د شرمګاه د ځای څخه عادتي وینه راځي حیض بلل کیږي چي موده يې دري ورځي او شپې او زیاته موده يې لس ورځي او شپې ده.

که له ښځي څخه د وینو توئیدل تر درو ورځو او شپو کمه وه یا تر لس ورځو او شپو زیاته وه نو دا حیض نه بلکه استحاضه (مریضی) ده.

حائضه ښځه به د خوړلو روژو قضا راوړي او د لمانځه قضا وربانديي نسته.

غسل: غسل هم د طهارت مهمه برخه ده چي دري قسمونه لري فرض غسل، واجب غسل او سنت غسل چي د هر قسم تفصیل به وروسته بیان شي.

غسل دري فرضونه او شپږ سنتونه لري:

(۱) دري واره د خولې پریولل په ښه ترتیب سره.

(۲) دري ځلي په پوزه اوبه سوړول.

(۳) یو ځل پر ټول بدن اوبه تویول چي ټول بدن لوند سي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

دغسل شپږ سنتونه:

(۱) د دواړو لاسونو پريولل د بندو سره.

(۲) استنجاء وهل.

(۳) که پر بدن نجاست وي د هغه ليري کول.

(۴) د غسل کولو دمخه اودس تازه کول.

(۵) پر ټول بدن باندې درې ځله اوبه بهول.

(٦) د پښو پريولل.

د غسل کولو طريقه: دغسل د مخه بايد ضروري حاجات رفع کړای سي او کوشش وسي چې بل څوک د غسل کوونکي عورت و نه ويني نو اول به استنجاء ووهي که څه نجاست پر بدن وي هغه به ليري کړي بيا به ښه اودس تازه کړي نو به پر ټول بدن اوبه توی کړي د بدن هر هغه ځای چې بې تکليفه اوبه ور رسيږي وينځل يې فرض دی لکه د غوږو شپيلۍ، د نو غار، د ورځو او بريتو پوست، د ږيري مابين، د ښځي دباندي فرج، لازم ندی چې ښځه ګوته دننه کړي، همدا رنګه که ښځي سر اودلی نه وو نو د ټولو ويښتانو پريمنځل يې فرض دی که يې کوڅۍ اودلي وې نو د کوڅيو د بيخ لندول کفايت کوي ځکه د غسل د پاره د کوڅيو سپړل حرج او تکليف دی، کومي ښځي چې د سر ټول ويښتان په کنډورو لړلي وي او د غسل په وخت کښي محضي اوبه پر تويوي اوبه د ويښتانو وبيخ ته نه رسيږي غسل يې

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحت نه مومي نو بیا د غسل د صحت دپاره د کوشیو سپړل فرض دی، د غسل په وخت کښي که د چا غوږوالی په غوږ وي یا یې ګوتمۍ په ګوته وي یا یې د پوزي نته په پوزه وي ښورول یې ضرور دی چي د غوږوالیو، ګوتمۍ او نتي پوست او سوریو ته اوبه ورسیږي، په نو کښي ځو ځلي ګوته وهل ضرور دی، چي غسل صحت ومومي، که سترګو ته اوبه ور دننه کړي ښه کار دی.

د غسل د ختمیدو نه وروسته چي د غسل د ځای څخه ټوله اوبه ولاړي سي نو بیا به پښې پریولي او دا دعا به ووایي:

اَللّٰهُمَّ كَمَاطَهَّرْتَنِى بِالْمَاءِ فَطَهِّرْنِى مِنَ الذُّنُوبِ ط

وروسته به خپلي جامې (کالي) واغوندي او د جامو اغوستلو په وخت کي به دا دعا ووایي:

اَللّٰهُمَّ اسْتُرْنَا بِسَتْرِكَ الْجَمِيلِ ط

د غسل اقسام: فرض غسل، واجب غسل، سنت غسل.

(۱) فرض غسل : د حدث اکبر (جنابت) یا لویي بې اودسۍ څخه دپاکیدلو غسل فرض دی، د حدث اکبر د پیداکیدو څلور سببونه دی:

(ا) چي مُني په شهوت سره له خپله ځایه جدا شي او دباندي را ووزي که په خوب کښي وي که په ویښه وي، که په بې هوښي

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره وي او که په هوښ سره وي، که د جماع په ذريعه وي يا د غير جماع په ذريعه وي، که د تصور يا چرت وهلو په ذريعه وي يا په کومه بله طريقه وي.

(ب) ايلاج يعني چي د نارينه د خاص اندام سر د ژوندۍ ښځي په خاص اندام کښي ننوزي يا د ژوندي بني آدم که نر وي که ښځه د لويو بولو په ځای کښي ننوزي که مُني ورڅه راووزي او که نه راووزي که دوی دواړه بالغ وه نو پر دواړو غسل فرض دی او که يو بالغ او بل نابالغ وو نو پر بالغ غُسل فرض دی.

(ت) چي ښځه له حيض څخه پاکه شي.

(ث) چي ښځه له نفاس څخه پاکه شي.

(۲) واجب غُسل: کوم کافر چي مسلمان شي او د کفر په وخت کښي غسل ورباندي اوښتی وي يعني داسي حالت ورباندي راغلی وي لکه پر مسلمان چي غسل فرض کيږي خو هغه لمبيدلی نه وي يا لمبيدلی وي خو په شرعی طريقه نه وي لمبيدلی نو اوس غسل ورباندي واجب دی.

(۳) سنت غُسل: د امام اعظم ابو حنيفه (رح) په مذهب سنت غسلونه څلور دي.

(ا) د جمعې په ورځ د جمعې د لمانځه دپاره.

(ب) د دوو اخترو د لمانځه دپاره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(ت) د حج د احرام د تړلو دپاره.

(ث) د عرفات په غره د عرفات په ورځ د دریدلو دپاره، مسلمان مړی په مسلمانانو لمبول فرض کفایي دی.

د لوی او مهربان الله ﷻ د احسان حمد او شکر ادا کوو چي اودس، تیمم، حیض، نفاس او د غسل احکام مو زده کړه او اوس په کامل طهارت سره د رب العزت په پاک حضور کښي د ریږو او په لمانځه شروع کوو، د لمانځه شرائط، فرضونه، واجبات، سنتونه او مستحبات زده کوو.

د لمانځه شرطونه:

(۱) اودس تازه کول په پاکو اوبو سره یا د ذکرشوو عذرونو په وخت کښي په پاکه خاوره سره تیمم وهل.

(۲) د جامو (کالو) پاکي له مرداری، څخه که ډیره وي او که لږ.

(۳) د هغه ځای پاکي چي لمونځ پر کیږي.

(۴) د بدن پاکي له بولو یا قاذوراتو څخه یا د هغه شیانو څخه چي د بولو او قاذوراتو سره مشابهت لري.

(۵) د عورت ستر، د نارینه عورت د نامه څخه تر زنګنو پوري دي، ښځه ټوله عورت ده بیله لاسو، مخ او پښو، د مینځي عورت د نارینه په شان دی علاوتًا شا او نس یې هم عورت دی.

(٦) د کعبي شریفي لور ته مخامخ دریدل که څوک د مکې

(c) ketabton.com: The Digital Library

شریفي په حرم کښې وي نو مخ وکعبې شریفي ته ګرځول شرط دی.

(۷) د لمانځه نیت کول د زړه په صدق سره.

(۸) پیژندل د وخت دي یعني هر لمونځ ځانته تاکلی وخت لری چه تفصیل به یې وروسته ذکر شي.

که چا یو له دغو اته (۸) شرطونو څخه یو شرط قصدًا یا سهوًا پریښود نو لمونځ یې نه صحیح کیږي.

د لمانځه فرضونه:

(۱) دلمانځه لمړی الله اکبر ویل چي د تکبیر افتتاح، تکبیر اُولی او تکبیر تحریمه په نومونو هم یادیږي.

(۲) قیام (ولاړه).

(۳) قرائت ویل.

(۴) رکوع کول.

(۵) سجده کول.

(٦) وروستی ناسته کول . که یو له دغو شپږ فرضونو څخه په قصد یا په سهوه سره پریښودل شي لمونځ فاسد سو نو بیرته به یې راګرځوي.

د لمانځه واجبات:

(۱) د الحمد لله سورة ویل تر آخره پوري.

(۲) د فرضو په لمړي دوو رکعاتونو، د وترو په ټولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکعاتونو، د سنتو او نوافلو په ټولو رکعاتونو کښې د الحمد لله د سورة د قرائت وروسته متصل د قرآنکریم یو سورة ویل.

(۳) د لمانځه اوله ناسته په څلور رکعتیز او درې رکعتیز لمانځه کښې.

(۴) د څلور رکعتیز او درې رکعتیز په اوله ناسته کښې التحیات تر تشهد پورې ویل.

(۵) د سهار، ماښام، ماخوستن، جمعې او اخترونو په لمونځونو کښې د امام په لوړ آواز سره قرائت ویل.

(٦) د ماسپښین او مازدیګر په لمونځونو کښې په کراره (خفیه) سره قرائت ویل.

(۷) د وتر لمانځه په آخر رکعت کښې د الحمد لله او سورة د قرائت نه وروسته متصل دعای قنوت ویل.

(۸) د اخترونو په لمونځونو کښې د تکبیرونو ویل.

(۹) د السلام علیکم ورحمت الله په ویلو سره سلام ګرځول.

(۱۰) ټول ارکان په آرامي سره کول.

(۱۱) له رکوع وروسته سیده دریدل او د دوو سجدو په منځ کښې کم تر کم د یوه تسبیح په اندازه آرام کول چې دغه عمل ته طمانینه ویل کیږي او واجب دی. [البحرائق شرح کنز الدقائق]

که چا یو دغو واجباتو څخه په سهوه سره پریښودل نو د

(c) ketabton.com: The Digital Library

سهوي سجده پر واجب شوه او که يې په قصد سره پرېښوده نو لمونځ يې نقصاني شو نو اعاده به کوي (بيرته به لمونځ له سره را ګرځوي، که اعاده ونکړي نو ګنهکار دي.

د لمانځه سنتونه:

(١) برابرول د صف دي په بشپړه برابري سره چي نه د اړخ د ملګري مخ ته ولاړ وي او نه شاته.

(٢) له لمړي تکبيرسره پورته کول د دواړو لاسو دي چي نارينه به د دواړو ګوتوسرونه د غوږو د نرمۍ سره برابروي، او ښځه به د بتهوګوتو سرونه له اوږو سره برابروي.

(٣) مقتدی به متصل په امام پسي نيت کوي او لمړی اللّٰهُ اَکْبَرُ به وايي.

(۴) امام به تکبيرونه په دومره لوړ آواز سره وايي چي ورپسي ولاړ قوم يې واوري.

(۵) مستقيم دريدل د تکبير تحريمه په وخت کښي بيله کږولو سره د سر.

(٦) د نارينه دپاره راسته لاس پر چپ لاس باندي تر نامه لاندي نيول، د ښځي دپاره راسته لاس پر چپ لاس باندي پر ځګر باندي نيول.

(٧) په اول رکعت کښي سُبحَانَکَ اللهُمَّ تر آخره پوري ويل.

(٨) د اولو رکعتو په شروع کښي اَعُوذُبِالله ويل.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۹) وړیسي بِسمِ اللهِ الرَّحمٰنِ الرَّحِیمِ ویل.

(۱۰) د اَلْحَمْدُ لِلَّهِ په آخر کښي آمین ویل.

(۱۱) کله چي امام سَمِعَ اللّٰهُ لِمَن حَمِدَهُ ووایي مقتدی به رَبَنَالَکَ الحَمدُ په کراره سره وایې، په ځاني لمانځه کښي دواړه سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ حَمِدَهُ او رَبَنَالَکَ الحَمدُ په کراره سره ویل.

(۱۲) په رکوع او سجده په دواړو کښي دري ځله تسبیح ویل.

(۱۳) پسله رکوع څخه مستقیم دریدل او کښینستل د دوو سجدو تر منځ.

(۱۴) ایښودل د دواړو لاسو پر ورنو باندي په مابین کښي د دوو سجدو لکه د التحیات په حالت کي سره د غوړولو د چپه پښي او جګه درول د راسته پښې د نارینه دپاره، او پر ادمو (کناټو) کښینستل د ښځي دپاره.

(۱۵) یوازي اَلْحَمْدُ لِلَّهِ تر آخره پوري ویل د فرضو په آخرو دوو رکعتو او د ماښام د لمانځه په آخر رکعت کښي یعني د قرآنکریم بل سورة به نه ورسره وایي.

(۱۶) ټوله تکبیرونه د لمانځه ویل بیله تکبیر تحریمه څخه ځکه چي هغه فرض عین دی.

(۱۷) درودونه د اَللهُمَّ صَلِّ او اَللهُمَّ بَارِک تر آخره او دعا د

(c) ketabton.com: The Digital Library

اَللهُمَّ رَبَنَا تر آخره پوري ويل.

که يو له دغو اووه لس سنتو څخه پاته شي کوم شی نه لازميږي مګر له سنتو څخه مخالفت دی او تارک د سنت ګنهکار دی.

د لمانځه مستحبات:

(۱) نارينه به د تکبير تحريمه په وخت دلاسو اورغوي له لستوڼي څخه را باسي.

(۲) په قيام (ولاړه) کښي يوائې د سجدې ځای ته کتل.

(۳) ويل د پوره سورت دي په هر رکعت کښي.

(۴) په رکوع کښي يوازي د پښو ومخ ته کتل.

(۵) په ناسته کښي يوازي خپل ځګر ته کتل.

(٦) په سجده کښي يوازي د پوزي و نرمۍ ته کتل.

(۷) د سلام ګرځولو په وخت کښي خپلو اوږو ته کتل.

(۸) دفع کول د ټوخي او ارږمۍ په قدر د طاقت سره.

(۹) د ارږمۍ په وخت کښي خوله پټه ساتل.

(۱۰) نارينه به د رکوع په وخت کښي د لاسو ګوتي خلاصوي او زنګنونه به ټينګ نيسي خو ښځه به ګوتي نه خلاصوي او پر زنګنو به لاسونه ږدي.

(۱۱) تکبير ويل د مقتدي بيله مده (اوږدوالي) څخه.

(۱۲) د ملا هموارول په رکوع کښي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۳) په رکوع کښې سر برابرول د اوږو سره.

(۱۴) په سَمِعَ اللّٰهُ لِمَنْ حَمِدَهُ سره له رکوع څخه سر پورته کول او په ولاړه کښې سم او مستقیم دریدل.

(۱۵) د سجدې په وخت کښې به اول زنګنونه پر ځمکه لګوي بیا لاسونه خو د لاسو ګوتي به سره نُښتِې وي بیا به پوزه لګوي بیا به تندہ لګوي نو د لاسونو په مابین کښې به سر په سجده ږدي.

(۱٦) لیري ساتل د بازو ګانو له تخرګو (بغلو) څخه.

(۱۷) لیري ساتل د نس له ورنو څخه لاکن ښځه به نس له ورنو سره او بازو ګان له بغلو سره نُښلوی.

(۱۸) د پښو ګوتي وطرف ته د قبلې برابرول.

(۱۹) په تکبیر سره له سجدې نه سر را پورته کول.

(۲۰) په سجده کښې درې ځله یا پنځه ځله یا اوه ځله تسبیح ویل.

(۲۱) له سجدې څخه اول سر بیا لاسونه او ورپسې زنګنونه پورته کول.

(۲۲) کله چي له دوهمي سجدې څخه را جګ شې او ناسته کوي نو چپه پښه غوړول او ناسته وربان‌دي کول.

(۲۳) په ناسته کښې د لاسونو ایښودل پر ورنو باندي په خلاصو ګوتو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۲۴) د سلام ګرځولو په وخت کښې په نيت کښې ولري هغه نارينه، ملائکه او صالح پيريانان چي و ښي او کيڼ طرف ته دي.

(۲۵) مسح کول دي د مخ په دواړو لاسو سره پسله سلام ګرځولو او دعا څخه.

اضافه تر دغو نور سنت او مستحب هم سته لکه دري ځله:

اَستَغفِرُ اللّٰهَ او بيا اَللهُمَّ اَنتَ السلامُ وَمِنكَ السلامُ تَبَارَكتَ يَاذَالجَلالِ وَالاِكرَامِ.

بيا دري ديرش ځله پر ګوتو:

سُبحَانَ اللّٰه.

او دری ديرش ځله.

وَالحَمدُلله.

او څلور ديرش ځله.

اَللّٰهُ اَكبَر.

بيا وروسته آية الکرسي بيا:

قُلۡ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ

تر آخره پوري بيا معوذتين

(قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلۡفَلَقِ او قُلۡ أَعُوذُ بِرَبِّ ٱلنَّاسِ)

تر آخره پوري ويل سنت او ډير ثواب لری.

(c) ketabton.com: The Digital Library

که چا له دغو سنتو یا مسحباتو څخه کوم یو پرېښود هیڅ نه لازمیږي خو په کولو سره یې ډېر فضیلتونه شته او په نه کولو سره یې ثواب نشته.

د لمانځه مکروهات:

(۱) بیله عذره په لمانځه کښې چار زانو کښېنستل.

(۲) د لاس په ګوتو د قرآن د آیتو شمیرل.

(۳) د سجدې په حالت کښې د ګیدړي په څېر بازوګان لیري نیول.

(۴) په لمانځه کښې یو خوا بل خوا کتل.

(۵) بیله عذره په لمانځه کښې سترګې پټول ځکه چې دا مشابهت دی له یهودو سره.

(٦) بیله ضرورت څخه د سجدې له ځایه د وړو ډبرو لیري کول.

(۷) کاهلي ایستل په لمانځه کښې.

(۸) اربړمی کښل په لمانځه کښې، لازمه ده د اربړمی په وخت کي خوله پټه کړي که یې د اربړمی د مخنیوي طاقت نه وو نو که راسته لاس پرخوله ونیسي یا خول په لستوڼي پټه کړي هم باک نه کوي.

(۹) بازي کول په لاس، په ژبه او کالو سره یا د کالو پیچل په ګوتو سره.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۰) کله چي صف (قطار) کښي ځای وي او څوک شاته یوازي ودریږي.

لمونځ کوونکي ته لازم دی چي له ذکر شوو مکروهاتو څخه ډډه وکړي

د لمانځه مفسدات: د لمانځه مفسدات څوارلس دی.

(۱) غاړي تازه کول دي بیله عذره.

(۲) عطس (نږی) کوونکی ته د لمونځ کوونکي ځواب یَرحَمکَ الله ویل.

(۳) فتح ورکول غیر له خپل امام څخه.

(۴) که د لمونځ کوونکی نه چا وپوښتل چي بیله معبود خدای ﷻ څخه بل خدای سته؟ که لمونځ کونکی په ځواب کي کلمه ورته وویل نو لمونځ فاسد شو که اعلان وي چي زه په لمانځه کښي یم نو لمونځ نه فاسد کیږي.

(۵) د اندام د څلورمي برخي لوڅوالی دی.

(٦) له زوره یا غصې څخه په زوره ژړل ، که له یاد څخه د جنت یا دوږخ وي نو بیا لمونځ نه فاسدیږي.

(۷) په لاس یا په ژبه سره د سلام ځواب ورکول.

(۸) که ترتیب د قضاء شوي لمانځه ساقط شوی نه وي او په لمانځه کښي ورپیا د شي.

(۹) عمل کثیر (ډیر کارکول په لاس یا په بل شی سره).

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۱۰) خبري کول په قصد یا په سهوه سره.

(۱۱) خوړل یا چښل.

(۱۲) په لمانځه کي آه یا اُوف ویل.

(۱۳) په لمانځه کښي په قهقه سره خندل.

(۱۴) په لمانځه کښي بیهوښه کیدل.

دا ټول عملونه لمونځ فاسدوی، لازم دی چي لمونځ کوونکی له مفسداتو څخه ځان وساتي او که څوک په قصد یا په سهوه سره یو له دغو اعمالو څخه وکړي نو لمونځ یې فاسدسو بیرته راګرځول یې واجب دی.

د سهوي سجدې: که په لمانځه کښي سهوًا یو له فرضو څخه وځنډیږي یا کوم واجب په سهوه سره پاته شي نو په لمونځ کوونکي واجب دی چي د همغه لمانځه په آخر کښي په وروستۍ ناسته کښي له تشهد څخه وروسته په ښي طرف سلام وګرځوي او په اللّٰهُ اکبر ویلو سره سجدې ته ولاړشي او دوې سجدې وکړي په هره سجده کښي به خپل تسبیحات ووایي بیا به دوه درودونه.

اَللهُمَّ صَلِّ او اَللهُمَّ بَارِکْ.

او وروسته به دعا داَللهُمَّ رَبَنَا.

ترآخره پوري ووایي نو اول به پر راسته طرف سلام وګرځوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او بیا به پر چپ طرف سلام وګرځوي نو د لمانځه څخه خارج شو او د سهوي سجدې هم وشوې.

د لمانځه لفظي ترجمه: د لمانځه نیت: د نیت معنٰی د زړه اراده (ارادة القلب) ده خوهغه څه چي د لمانځه نه مخ کښي ویل کیږي نیت بلل کیږي چي هغه د زړه د ارادې ترجماني کوي داهم باید پیاد وساتوچي که څوک په خوله نیت ووایي خو د زړه اراده یې نه وي نو نیت یې صحیح نه دی همدارنګه د چا چي په زړه کښي اراده صحیح وي خو په خوله چي څه وایي په هغه کښي سهوه شي او لمونځ په همدغه نیت وکړی لمونځ یې صحیح دی ځکه چي اعتبار د زړه ارادې ته ورکول کیږي نه هغه څه ته چي په ژبه ویل شوی وی، دا دلیل د مجدد الف ثاني (رح) په [مکتوبات امام رباني] کښي لیدل شوی اوڅرنګه چي اوس د نیت په هکله ترجمه وړاندی کیږي نوځکه دلته یې لیکل ضروري اومناسب وګڼل شوه.

نَوَیتُ اَن اُصَلِي لِلّٰهِ تَعَالی رَکعَتَیِ الفَرضِ فِی هٰذَاالوَقتِ الفَجرِ اقتَدَیتُ بِهٰذَا لاِمَامِ مُتَوَجِهًا اِلی جَهَةِ الکَعبَةِ الشَرِیفَة.

نیت مي وکړ چي لمونځ وکړم خاص خدای لره دوه رکعته فرض په دغه وخت د سهار اقتدا مي ده په دغه امام پسې مخ مي

(c) ketabton.com: The Digital Library

دی پر لوري د کعبې شریفي.

که د جماعت لمونځ نه وو یوازي لمونځ وو نو دا نیت به وایي:

نَوَیتُ اَن اُصَلی لله تَعَالی رَکعَتَيَ الفَرضِ فِی هٰذَاالوَقتِ الفَجرِ مُتَوَجِهًاالی جِهَةِ الکَعبَةَ الشَرِیفَة.

نیت مي وکړ چي لمونځ وکړم خاص خدای لره دوه رکعته فرض په دغه وقت د سهار مخ مي دی پر لوري د کعبې شریفي.

د سنت لمانځه نیت دا سي دی:

نَوَیتُ اَن اُصَلي لله تَعَالی رَکعَتَيِ السُنة فِی هٰذَاالوَقتِ الفَجرِ اتبَاعًا لِرَسُولِ الله مُتَوَجَهًاالی جِهَةِ الکَعبَةِ الشرِیفَة.

نیت کوم چي ادا کړم خاص الله لره دوه رکعته سنت لمونځ پدغه وخت د سهار کبني په اتباع د رسول الله مخ مي دی پر لوري د کعبې شریفي.

مسئله: په فرض لمانځه کبني تعین د وخت ضروری دی که وخت معلوم نه شي نو نیت صحت نلري او په سنت یا نفل لمانځه کبني د وخت تاکل شرط نه دی که وخت ذکر نشي هم صحت لري د ماسپښین، مازدیګر او ماخوستن د لمونځونو په نیت کبني د رکعِتَین پر ځای اربع رکعَاتِ ویل کیږي چي د اربع معنٰی څلورده

(c) ketabton.com: The Digital Library

او د ماښام په لمانځه کښي ثَلاثَ رَکعَاتِ ویل کیږي یعنی درې.

د ماسپښین په لمانځه کښي دهٰذَاالوَقتِ الفَجرِ پر ځای هٰذَاالوَقتِ الظهرِ ویل کیږي، د مازدیګر په لمانځه کښي هٰذَاالوَقتِ العَصر د ماښام په لمانځه کښي هٰذَاالوَقتِ الْمغرِبِ او د ماخوستن په لمانځه کښي هٰذَاالوَقتِ العِشَاءِ ویل کیږي.

اَللّٰهُ اَکبَر

اَللّٰهُ تعالیٰ ﷻ تر هر چا لوی دی.

سُبحَانَکَ اللهُم وبِحمدِکَ وَتَبَارَکَ اسمُکَ وَتَعَلی جَدکَ وَلاَ الٰهَ غَیرُکَ.

پاکي ده تالره خدایه او ښه ستاینه ده تا لره او مبارک دی نوم ستا او لوړه ده لویي ستا او نسته بل خدای بیله تا څخه.

اَعُوذُبِاللهِ مِنَ الشَّیطٰنِ الرَّجِیمِ ط

پنا غواړم په الله سره له ترټل شوی شیطان څخه.

بِسمِ اللهِ الرَّحمٰنِ الرَّحِیم ط

شروع کوم په نوم سره د الله تعالیٰ چي مهربان دی په دنیا کښي پر ټولو موجداتو او مهربان دی په آخرت کښي یوازي پر مسلمانانو.

(c) ketabton.com: The Digital Library

ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴿٢﴾ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٣﴾ مَٰلِكِ يَوۡمِ ٱلدِّينِ ﴿٤﴾ إِيَّاكَ نَعۡبُدُ وَإِيَّاكَ نَسۡتَعِينُ ﴿٥﴾ ٱهۡدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ ﴿٦﴾ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمۡتَ عَلَيۡهِمۡ غَيۡرِ ٱلۡمَغۡضُوبِ عَلَيۡهِمۡ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ﴿٧﴾

ټوله ستاینې (صفتونه) خاص الله ﷻ لره دي، چې پالونکی د عالمیانو دی (د خپل لوی حکمت له مخه)، ډیر زیات مهربان پوره رحم لرونکی دی، مالک د (ټولو امورو) د ورځې د جزا دی، خاص تا ته عبادت کوو، او خاص له تا څخه مرسته غواړو، وښیه موږ ته سمه لاره، د هغو کسانو لاره چې تا انعام پر کړیدی، نه د هغو کسانو لاره چې غضب پر کړل شویدی او نه لاره د هغو کسانو چې ګمراهان دي.

آمين.

ربه قبوله کړې ځما دعا.

قُلۡ هُوَ ٱللَّهُ أَحَدٌ ﴿١﴾ ٱللَّهُ ٱلصَّمَدُ ﴿٢﴾ لَمۡ يَلِدۡ وَلَمۡ يُولَدۡ ﴿٣﴾ وَلَمۡ يَكُن لَّهُۥ كُفُوًا أَحَدٌ ﴿٤﴾

ورته ووایه چې الله ﷻ یو دی، الله بې نیازه دی، نه یې څوک زیږولی دی او نه د چا څخه زیږیدلی دی او نشته هغه ﷻ لره سیال هیڅوک.

اَللّٰهُ اَكبَر   الله ډیر لوی دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سُبْحَانَ رَبِيَّ العَظِيمِ (درې ځلې)

پاکي ده زما لوی رب لره.

سَمِعَ اللهُ لِمَن حَمِدَه

الله د هغه چا اوري چي د هغه ستاینه کوي

رَبنَالَکَ الحَمدُ

زمونږ ربه! تا لره ستاینه ده.

اَللهُ اَکبَر الله ډیر لوی دی.

سُبْحَانَ رَبِيَّ العَظِيمِ (درې ځلې)

پاکي ده زما لوی رب لره

اَللهُ اَکبَر الله ډیر لوی دی.

اَلتحیاتُ للهِ والصلوَاتُ والطَیبَاتُ اَلسلامُ عَلَیکَ اَیهَا النَبِيُّ وَرَحمَتُ اللهِ وَبَرکَاتُهُ اَلسلامُ عَلَینَا وَعَلی عِبَادِ اللهِ الصالِحِینَ.

قولی عبادات، بدني عبادات او مالي عبادات یوازي الله لره دي سلام دی وي پر تا اې نبي ﷺ او رحمت د الله او برکتونه د الله تعالٰی دي وي پر تا، سلام دي وي پر مونږ او د الله تعالٰی پر نیکو بندګانو.

اَشْهَدُاَن لَّااِلَاهَ اِلَّااللهُ وَاَشهَدُاَنَّ مُحَمَّدًا عَبدَهُ وَرَسُولُه.

زه شاهدیم چي د الله نه پرته بل معبود نشته او شاهد یم چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

محمد ﷺ د هغه ﷻ بنده او استاذی دی.

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَّعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيتَ عَلٰى اِبرَاهَيمَ وَعَلٰى اٰلِ اِبرَاهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيْدٌ.

ای خدایه رحمت وکړې پر محمد ﷺ او پر اولاد د محمد ﷺ لکه تا چي رحمت کړيدی پر ابراهيم ؑ او پر اولاد د ابراهيم ؑ، په رښتيا چي ته ستايل شوی يې په ښو صفاتو او لويي.

اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلٰى مُحَمَّدٍ وَعَلٰى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَابَارَكتَ عَلٰى اِبرَا هَيمَ وَعَلٰى اٰلِ اِبرَاهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ.

ای خدایه برکت وکړې پر محمد ﷺ باندي او پر اولاد د محمد ﷺ باندي لکه څنګه چي تا برکت کړيدی پر ابراهيم ؑ او پر اولاد د ابراهيم ؑ باندي، په رښتيا چي ته ستايل شوی يې په ښو صفاتو او لويي.

اَللّٰهُمَّ رَبَّنَااٰتِنَا فِى الدُّنيَاحَسَنَةً وَّ فِى الآخِرَةِ حَسَنَةً وَّقِنَا عَذَابَ النَّارِ.

ای خدایه زموږ ربه راکړی موږ ته نيک حالی په دنيا کښي او نيک حالي په آخرت کښي او وساتې موږ د دوږخ له اوره.

اَلسَّلَامُ عَلَيكُم وَ رَحمَةُ اللّٰهِ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

سلامتي او رحمت د الله تعالی دي وي پر تاسي.

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَستَعِينُكَ وَ نَستَغفِرُكَ وَ نُؤمِنُ بِكَ وَ نَتَوَكَّلُ عَلَيكَ وَ نُثنِيْ عَلَيكَ الْخَير وَنَشكُرُكَ وَلاَ نَكفُرُكَ وَ نَخلَعُ وَ نَترُكُ مَن يَّفجُرُكَ اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعبُدُ وَ لَكَ نُصَلِّيْ وَنَسجُدُ وَ اِلَيكَ نَسعٰى وَ نَحفِدُ وَ نَرجُو رَحمَتَكَ وَ نَخشٰى عَذَابَكَ اِنَّ عَذَابَكَ بِا لكُفَّارِ مُلحِق ط

ای الله موږ له تا مرسته غواړو له تا د گنهونو بخښنه غواړو او ايمان لرو پر تا او پر تا هر څه سپارو او ستا ښه ثنا وايو او ستا شُکر ادا کوو، او ستا د نعمتو انکار نه کوو او ځان گوښه کوو او پريږدو هغه څوک چي ستا امر نه مني يوازي ستا عبادت کوو او ستا دپاره لمونځ کوو او تندی پر ځمکه ږدو او ستا خدمت ته مُنډي وهو او ستا په لور هڅه کوو ستا د رحمت هيله لرو او ستا له عذابه ويريږو، رښتيا چي ستا عذاب په کفارو پوري تړلی دی.

اوس چي مو د لمانځه ثبوت په گوته کړ، د اودس فرضونه، سنتونه، مستحبات، آداب، نفلونه، منهيات او د اودس کولو طريقه، مسح، تيمم، د اودس ماتوونکي، حيض، نفاس، غسل او اقسام يې، د لمانځه شرطونه، فرضيات، واجبات، سنتونه، مستحبات، مکروهات، مفسدات، د سهوی سجدې او دلمانځه

(c) ketabton.com: The Digital Library

لفظي معنٰی مو زده کړه نو د ادا کولو په طریقه (اصل عمل) شروع کوو.

د لمانځه ادا کولو صحیح طریقه

د لمانځه له نیت کولو وروسته به وو ایي:

"اَللّٰهُ اَکبَر" **او له** "اَللّٰهُ اَکبَر" ویلو سره به سم د دواړو لاسو بتې ګوتي د غوږو د نرمۍ سره برابري کړي نو به راسته لاس پر چپه لاس تر نامه لاندي و نیسي، ښځي به بتې ګوتي له اوږو سره برابري کړي او بیا به راسته لاس پر چپه لاس پر سینه باندي ونیسي، ښځو له په کاردی چي لاسونه له پوړني څخه د باندي راو نه باسي، نارینه به لاسونه له لستوڼي څخه را باسي.

د اَللّٰهُ اَکبَر ویلو وروسته چي لاسونه یې تر نامه لاندي یا ښځو پر سینه باندي ونیول نو دا دعا به وو ایي:

سُبحَانَکَ اللّٰهُمَّ وَ بِحَمدِکَ وَ تَبَارَکَ اسمُکَ وَتَعَالٰی جَدُّکَ وَلا اِلٰهَ غَیرُکَ.

أَعُوذُ بِٱللَّهِ مِنَ ٱلشَّيۡطَٰنِ ٱلرَّجِيمِ ﴿٩٨﴾

بِسۡمِ ٱللَّهِ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿١﴾ ٱلۡحَمۡدُ لِلَّهِ رَبِّ ٱلۡعَٰلَمِينَ ﴿٢﴾ ٱلرَّحۡمَٰنِ ٱلرَّحِيمِ ﴿٣﴾ مَٰلِكِ يَوۡمِ ٱلدِّينِ ﴿٤﴾ إِيَّاكَ نَعۡبُدُ وَإِيَّاكَ نَسۡتَعِينُ ﴿٥﴾ ٱهۡدِنَا ٱلصِّرَٰطَ ٱلۡمُسۡتَقِيمَ ﴿٦﴾ صِرَٰطَ ٱلَّذِينَ أَنۡعَمۡتَ

(c) ketabton.com: The Digital Library

عَلَيۡهِمۡ غَيۡرِ ٱلۡمَغۡضُوبِ عَلَيۡهِمۡ وَلَا ٱلضَّآلِّينَ ﴿٧﴾ أٰمِينٌ.

وروسته به متصل يو سورة د قرآنكريم ووايي كله چي سورة ختم شو بيا به د "اَللّٰهُ اَكبَر" په ويلو سره ركوع او په ركوع كښي به دري يا پنځه يا اوه ځلي سُبحَانَ رَبِّيَ العَظِيمِ ووايي نارينه به په ركوع كښي سر له ملا سره برابر نيسي د پښو ګوتو ته به ګوري او دواړه زنګونونه به د لاسو په خلاصو ګوتو سره ټينګ نيسي، ښځي به هم سر د ملا سره برابر او د لاسو ګوتي به نه خلاصوي پر زنګنو به يي ږدي، كله چي له ركوع نه سر راپورته كړل سو سَمِعَ اللّٰهُ لِمَن حَمِدَهُ رَبَّنَالَكَ الْحَمدُ دي ووايي او د دغه كلماتو د ويلو په وخت كښي به د ستني په شان تر هغه وخته ولاړ اوسي چي د ركوع څخه د پورته كيدو په سبب د كالو لرزه آرامه شي، لكه مخكي چي ذكرشوه دغه عمل ته "طُمَانِينه" وايي او دغه قومه (ولاړه) سره له طمَانينې (آرام) واجب ده.

بيابه د "اَللّٰهُ اَكبَر" په ويلوسره سجدې ته ولاړشي او په سجده كي به دري يا پنځه يا اوه ځلي دغه تسبيح ووايي "سُبْحَانَ رَبِّيَ الاَعلى" دسجدې كولو په وخت كښي به اول دواړه زنګونونه پرځمكه باندي كښيږدي، بيابه دواړه لاسونه په مښتو

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګوتو سره پرځمکه باندي په دومره فاصله سره کښېږدي چي تندي او پوزه په مابين کښي پرځمکه باندي کښېښول شي چي اول پوزه او بیا تندی پر ځمکه ولګول شي.

په سجده کښي په کار دی چي ګېډه له ورنو پورته او څنګلي له ځمکی پورته او مُټي له بغلو (تخرګو) څخه لیري ونیسي، ښځو ته په کار دی چي د نارینه بالعکس نس له ورنو سره او لاسونه د بغلو سره مښتي سجده ولګوي له سجدې نه وروسته د "اَللّٰهُ اَکبَر" په ویلو سره راپورته شي او د تشهد په توګه به کښېنی دومره ځنډ په دغه ناسته (جلسه) کښي واجب دی چي د کالو حرکات آرام شي یا په اصطلاح د یوه تسبیح ویلو په اندازه، بیا به په بل "اَللّٰهُ اَکبَر" ویلو سره دوهمه سجده په عین توګه وکړي او بیابه د" اَللّٰهُ اَکبَر" په ویلو سره دوهم رکعت ته ولاړشي د لمړي رکعت په توګه به یې وکړي خو سُبحَانَكَ اللّٰهُمَّ به نه وایي له بِسمِ اللّٰه او اَلْحَمدُ لله سره به سورة پیل کړي.

کله چي د دوهم رکعت له دوهمي سجدې سر راپورته کړي نارینه به راسته پښه ودروي او پر چپه پښه به کښېني او لاسونه به په خلاصو ګوتو پر ورنو کښېږدي، ښځه به دواړي پښې راسته

(c) ketabton.com: The Digital Library

لوري ته وباسي او پرځمکه به کښېنيي لاسونه به په مښتو ګوتو سره پر ورنو کښېږدي، دواړه نر او ښځه به د ناستي په وخت کښې خپلي سينې ته به ګوري او په اَلتَّحِيَّاتُ ويلو به پيل وکړي:

اَلتَّحِيَّاتُ لِلّٰهِ وَالصَّلَوَاتُ وَالطَّيِّبَاتُ اَلسَّلاَ مُ عَلَيكَ اَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحمَةُ اللهِ وَبَرَكَاتُهُ اَلسَّلاَمُ عَلَينَاوَعَلى عِبَادِاللهِ الصَّالِحِينَ اَشهَدُ اَن لاَّ اِلٰهَ اِلاَّ للهُ وَاَشهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًا عَبدَهُ وَرَسُولَه.

که لمونځ څلور رکعته وي نو به سمدستي د "اَللّٰهُ اَکبَر" په ويلو سره دريم رکعت ته ولاړشي او دوه رکعته به نور په عين ترتيب سره وکړي، دفرض لمانځه په وروستو دوو رکعتونو کښې له اَلحَمدُلِلّٰه وروسته بل سورة نه ويل کيږي، ليکن د سنت او نفلو په ټولو رکعاتو کښې د لمړي دوو رکعاتو په شان له اَلحَمدُلِلّٰه وروسته سورة ويل کيږي.

کله چي د دوه رکعتيز، درې رکعتيز او څلور رکعتيز لمانځه په وروستۍ ناسته کښې اَلتَّحِيَّاتُ تر عَبدَهُ وَرَسُولَه پوري ووايي نو دغه درودونه او دعا دي ورسره ووايي:

اَللّٰهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وعَلى الِ مُحَمَّدٍ کَمَا صَلَّيتَ عَلى

(c) ketabton.com: The Digital Library

اِبرَاهِيمَ وَّ عَلى اٰلِ اِبرَاهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ ؛ اَللّٰهُمَّ بَارِكْ عَلى مُحَمَّدٍ وَّعَلى اٰلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكتَ عَلى اِبرَاهِيمَ وَعَلى اٰلِ اِبرَاهِيمَ اِنَّكَ حَمِيدٌ مَّجِيدٌ.

اَللّٰهُمَّ رَبَّنَا اٰتِنَا فِى الدُّنيَا حَسَنَةً وَّ فِى الاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَّ قِنَا عَذَابَ النَّارِ

بیا به اول پر راسته اوږه دوهم پرچپه اوږه د اَلسَّلَامُ عَلَيكُم وَّرَحمَةُ اللّٰهِ په ويلو سره سلام وګرځوي.

د سلام ګرځولو په وخت کښې به د هغه اړخ لمونځ کوونکي او ملائکې په نظر کښې ونيسي.

د لمانځه په ادا کولو کښې بايد لمونځ کوونکی د لمانځه متن په دومره کراره سره ووايي چې پخپله يې اوري او بل څوک يې نه اوري او د لمونځ کوونکي خوله او شونډي بايد د هر حرف او کلمې په ادا کولو سره وښوري ترڅو کلمات صحيح ادا شي.

اذان او اقامت

کله چې د لمانځه وخت داخل شي نو د همغه وخت د لمانځه د ادا کولو له پاره اذان ضروري دی او د وخت د داخليدو ترمخه اذان کول صحيح نه دي او اذان او اقامت د عربي په

(c) ketabton.com: The Digital Library

خاصو کلماتو ویل کیږي، له رسول الله ﷺ څخه روایت شوید ی "که په بله ژبه یا د عربي ژبي په نورو کلماتو اذان او اقانت وشي که څه هم اوریدونکي له هغه څخه د اذان او اقامت مطلب و اخلي درست نه دی"

مؤذن باید عاقل، بالغ او نارینه وي، د ښځي، لیوني او ماشوم اذان صحت نلري او هم مؤذن باید له بي اودسي څخه خلاص او په کامل تطهیرسره په یوه لوړ ځای ودریږي او مخ د قبلي خواته برابر کړي او د دواړو غوږونو سوري د شهادت په ګوتو بند کړي او په پوره طاقت او لوړ آواز د غه لاندني کلمات ووایي.

اَللّٰهُ اَکبَر	(څلور ځلي)
اَشْهَدُ اَن لَّا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰه	(دوه ځلي)
اَشْهَدُ اَنَّ مُحَمَّدًرَّسُولُ الله	(دوه ځلي)
حَيَّ عَلَی الصَّلاة	(دوه ځلي ښي طرف ته)
حَيَّ عَلَی الفَلاح	(دوه ځلي کیڼ طرف ته)
اَللّٰهُ اَکبَر	(دوه ځلي)
لَا اِلٰهَ اِلَّا اللّٰه	(یو ځل)

"د حَي علی الصلاة" ویلو په وخت کي به مخ و راسته طرف

(c) ketabton.com: The Digital Library

ته ګرځوي مګر چې سینه او پښې له قبلې څخه ونه ګرځي او د "حَي علی الفلاح " ویلو په وخت کې به مخ و چپه لور ته ګرځوي، د سهار په اذان کي به د حَي علي الفلاح څخه وروسته اَلصلٰوةُ خَیر مِنَ النوم دوه ځلي وو اییي، اذان کوونکی به د جملې د پوره کولو وروسته دومره دمه وکړي چې اوریدونکي هغه جمله وریسې تکرار کړای سي ځکه چې رسول الله ﷺ فرمایي:

"اِذَاسَمِعَ اَحَدُکُم النِّدَاءَ فَلیَقُل مَایَقُولُه الْمُؤَذِّنُ"

یعنی کله چې یو له تاسو څخه اذان واوري نو څه چې مُؤذن وایې هم هغه دی وریسې وایي.

د اقامت کولو همدغه طریقه ده خو په لاندي توګه د اذان سره توپیرلري:

(۱) اذان له مسجد نه د باندي او اقامت په مسجد کي د ننه کیږي.

(۲) اذان په لوړ اواز سره او اقامت په عادي آواز سره ویل کیږي.

(۳) په اقامت کي له حي علی الفلاح نه وروسته قَدقَامَتِ الصَّلَاةُ دوه ځلي ویل کیږي.

(۴) په اقامت کي په غوږو کي ګوتي نه نیول کیږي او په اذان کي په غوږو کي ګوتي نیول کیږي.

(۵)په اذان کي مؤذن د حي علی الصلاة او حي علی ا لفلاح

(c) ketabton.com: The Digital Library

ويلو په وخت کي راسته او چپه طرفونوته مخ ګرځوي په اقامت کي مخ ګرځول نشته.

(٦) د اذان په ختم کي مؤذن او اوريدونکي دغه دعا وايي چي سنت ده:

اَللّٰهُمَّ رَبَّ هٰذِهِ الدَّعوَةِ التَّامَّةِ وَالصَّلاَةِ القَائِمَةِ اٰتِ مُحَمَّدَانِ الوَسِيلَةَ وَ الفَضِيلَةَ وَ دَرَالدجَةَ العَالِيَةَ الرَّفِيعَةَ وَ ابعَثهُ مَقَامًا مَحمُودَانِ الَّذِی وَعَدَ تَّهُ اَنَّكَ لاَتُخلِفُ المِيعَادَ

په امام پسې په جماعت لمونځ کول

د جماعت په لمانځه کي ضرور دی چي يو له مقتديانو څخه د مؤذن په صفت د امام تر شا په امام پسې اقامت وکړي او امام ته په کار ده چي پر مقتديانو غږ وکړي چي صفونه برابر کړي او يو بل ته نژدې سي نو مقتديان به هم د پښو ګوتي پر يوه خط سره برابرې کړي او داسي به څنګ پرڅنګ سي چي څنګلي يې يو د بل سره مښتی وي کومه فاصله يې په مابين کي نه وي.

بيا به نيت وتړي او د الله اکبر په ويلو سره به لاسونه تر غوږو پوري اوچت کړي او تر نامه لاندي به يې ونيسي، مقتديان به هم نيت وکړي د الله اکبر په ويلو سره به لاسونه ترغوږو پوري اوچت کړي او بيا به يې تر نامه لاندی ونيسی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام او مقتدیان به تحوله په کراره سره "سبحانک اللّهُمَّ" تر آخره پوري، اعوذبالله او بسم الله تر آخره پوري ووايي نو به مقتدیان پټه خوله ودرېږي او نورڅه به نه وايي، که لمونځ د جهر وو نو دامام قرآئت ته به غوږ سي او د سجدې ځای ته به ګوري، امام به سورة فاتحه (الحمدلله) ووايي د "وَالضَّالِّين" له اوريدو وروسته به مقتدیان په خفیه سره "آمين"ووايي نوامام به له سورة فاتحې وروسته د قرآن شريف يو سورة يا څو آيتونه ووايي، له قرآئت وروسته امام د الله اکبر په ويلو سره رکوع ته ځي، مقتدیان به هم د الله اکبر په خفیه ويلو سره د امام په متابعت رکوع ته ولاړشي، له رکوع وروسته به امام سَمِعَ اللّٰهُ لِمَن حَمِدَهُ ووايي او مستقيم به ودرېږي خو مقتدیان به په عوض کي رَبَّنَا لَكَ الحَمدُ ووايي د امام په متابعت به مستقيم ودرېږي، دغه ولاړې ته "قومه" ويل کيږي نور د جماعت لمونځ به مقتدیان په همهغه ذکر شوې طريقه کوي صرف په ولاړه کي سورة فاتحه او په قومه کي به سَمِعَ اللّٰهُ لِمَن حَمِدَه نه وايي.

١. د امام متابعت واجب دی مقتدیان به په امام پسې متصل د لمانځه ارکان پر ځای کوي.

٢. مقتدي به له امام نه مخ کي قومې، رکوع او سجدې ته نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

ځي او نه به د هغه نه مخ کي را پاځي.

۳. که مقتدي په لمانځه کي سهوه شي نو دسهوي سجده به نه کوي

۴. مقتدې به په جهري لمانځه کي د امام د قرآئت استماع کوي چي د غه استماع واجب ده.

لاحِق او مسبوق

لاحِق هغه لمونځ کوونکی مقتدی دی چي لمونځ يې له امام سره يوځای پيل کړی وي خو د څه عذر په وجه يو يا څو رکعتونه ورنه ولاړشي لکه په لمانځه کي چي ويده شي امام يو يا څو رکعتونه ورنه تير کړي او دی لا ويده وي يا يې اودس مات شي څو دی اودس تازه کوي څو رکعتونه ورڅخه تير شوي وي.

همدارنګه يو مقيم چي په مسافر امام پسې نيت وتړي نو هغه مقيم د امام څخه وروسته د پاته لمانځه په ادا کولو کي لاحق دی يا لکه څوک چي د يوه رکعت رکوع يا سجده د امام نه مخکي وکړي نو د دغه عمل په خاطر دغه رکعت بې کاره شو پس د دغه رکعت په اعتبار لاحق دی.

د لاحق د پاره ضرور دی چي اول هغه رکعتونه وکړي چي ورڅخه تير شويدي له هغه وروسته که دجماعت څه حصه پاته وي په هغه کي به شريک شي او که نه نو به خپل باقي لمونځ وکړي لاحق په خپل تيرشوي لمونځ کي د مقتدي په شان دی لکه څرنګه چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مقتدی قرآئت نه وايي همدغسي به لاحق هم قرآئت نه وايي ساکت به ولاړ وي، لکه څنګه چي د سهوي په صورت کي پر مقتدي د سهوي سجده نه واجبيږي همدغه راز پر لاحق هم نه واجبيږي.

مسبوق هغه مقتدی دی چي په جماعت کي د شريکيدو تر مخه امام يو يا څو رکعتونه ورڅخه تيرکړي وي، کله چي امام لمونځ ختم کړي نو مسبوق به سلام نه ګرځوي ولاړ به شي او تير شوي رکعتونه به پوره کړي.

مسبوق به تيرشوي رکعتونه داسي کوي لکه يوازي لمونځ چي کوي يعني قرآئت به هم وايي او که سهوه شي نو د سهوي سجده به هم کوي، مسبوق به تيرشوي رکعتونه داسي ترتيب کوي چي اول به ډک (سورة والا) او بيابه تش رکعتونه کوي او څومره چي يې د امام سره کړي وي د هغه په حساب به قعده (ناسته) کوي يعني د هغه رکعتونو په حساب چي کوم دوهم وو په هغه کي به اوله ناسته او چي کوم څلورم وو په هغه کي به وروستۍ ناسته کوي.

مثلاً: د ماسپښين په لمانځه کي د چا څخه درې رکعته تير شوي وي چي د امام سره شريک شو نو هغه به د امام د سلام ګرځولو په وخت کي سلام نه ګرځوي ولاړبه شي اوتير شوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکعتونه به داسي وکړي:

لمړی رکعت چي وکړي ناسته به وکړي او التحيات به تر عبدهٗ و رسُوله ووايې نو به ولاړشي يو رکعت به ډک او بل رکعت به تش وکړي نو به آخره ناسته وکړي سلام به وګرځوي.

که يو سړی لاحق هم وي او مسبوق وی يعني څه رکعتونه ورڅخه تيرشوي وي چي د امام سره شريک شو او د شراکت وروسته هم څه رکعتونه ورڅه تير شي نو هغه ته په کاردی چي اول هغه رکعتونه وکړي چی دې پکښی لاحق دی يعنی چي د شراکت څخه وروسته ورڅه تيرشويدي نو د دغو رکعتونو په ادا کولو کي به دې ځان داسي بولي لکه د امام سره چي لمونځ کوي يعنی قرآئت به هم نه وايي او د امام د ترتيب لحاظ به هم ساتي، وروسته که جماعت باقي وو په جماعت کي به شريک شي او که جماعت باقي نه وو نور لمونځ به پوره کړي بيابه هغه رکعتونه پوره کړي چي دې پکښي مسبوق دی.

مثلاً: د مازديګر د لمانځه يو رکعت تيرشوي وو چي څوک پکښي شريک شو دغه رکعت لا تير شوي نه وو چي اودس يې مات شو کله چي يې اودس وکړ او بيرته راغی نو لمونځ ختم شوي وو، نو هغه ته په کار ده چي اول دا دری رکعته د مقتدي په شان وکړي قرآئت به نه پکښي وايي او بيا به هغه رکعت را

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګرځوي چې په جما عت کې د شریکېدو د مخه ورڅه تیرشوي وو، هغه دری رکعتونه به عین هغه ترتیب وکړي چې امام کول یعنی قرآئت به نه وایي او د دریو رکعتو د اول رکعت وروسته به ناسته کوي ځکه چې دا د امام دوهم رکعت دی او امام قعده پکښې کړې ده، بیابه په دوهم رکعت کې قعده نه کوي، په دریم رکعت کې به بیا قعده کوي ځکه چې د امام ځلورم رکعت دی او قعده یې پکښې کړېده، وروسته به هغه رکعت وکړي چه د شریک کیدو د مخه ورڅه تیر شوي وو خو په دغه رکعت کې به قرآئت هم وایي ځکه چې دی مسبوق دی او مسبوق به تیرشوي رکعتونه د ځانګړي لمانځه په شان کوي، ددغه رکعت په ختم کې به قعده هم کوي ځکه چې دده آخر رکعت دی.

په لمانځه کې د قرآن قرآئت

په لمانځه کې د قرآنکریم صحیح لوستل فرض دی چې هر حرف په خپل مخرج (د ادا کولو ځای) کې ادا شي د ء او ع، د ح او ه، د ظ او ز، د ذ او ض او د، د س او ث او ص باید پوره توپیر وشي.

که څوک ځني حروف پوره نشي ادا کولای لکه د ح، خ او ه، ق او ک توپیر نشي څرګندولای نو هغه ته د صحیح لوستلو مشق کول لازم او ضروري دی، که په صحیح لوستلو زحمت نه ګالي نو ګنهګار دی او یو لمونځ یې صحیح نه دی، که له زحمت

(c) ketabton.com: The Digital Library

ګاللو سره سره يې هم د حروفو صحيح هجاء نه شواى كولاى نو هغه شرعًا معذور بلل شوى دى.

كه څوک حروف صحيح ادا كولاى شي او په بې پروايي حروف په خپل مخرج كي نه ادا كوي نو ګنهګار او لمونځ يې نه صحيح كيږي.

كوم سورة د قرآنكريم چي په اول ركعت كي وويل شي كه همهغه سورة په دوهم ركعت كي وويل شي څه حرج نشته لاكن بيله ضرورته دا عمل مكروه دى، ښه دى چي په هر ركعت كي په ترتيب سره جدا جدا سورة وويل شي يعني په كوم ترتيب چي په قرآنكريم كي سورتونه ليكل شويدي په لمانځه كي همهغه ترتيب مراعات شي، نه داسي چي په اول ركعت يو سورة وويل شي او په دوهم ركعت كي د هغه نه مخكي سورة وويل شي، په لمانځه كي قصدًا بې ترتيبه سورتونه ويل لمونځ مكروه كوي.

د اول ركعت د سورة نه د دوهم ركعت د سورة د آيتونو شمير بايد زيات نه وي، له سورة فاتحې وروسته على الاقل بايد درې آيتونه وويل شي.

كوم سورة چي شروع شي بيله عذره د هغه پريښودل او بل سورة شروع كول هم مكروه دى، كه چا لمونځ نه وي زده كړى يا نوى مسلمان شوى وي نو هغه به په لمانځه كي د لمانځه تر زده

(c) ketabton.com: The Digital Library

کولو پوري سُبحَانَ اللّٰه سُبحَانَ اللّٰه وايي.

علی الاقل هر څوک باید له "الم تر کیف" څخه تر "قل اعوذبرب الناس" پوري دا لس سورتونه ياد کړي او په لمانځه کي يې په ترتيب سره ووايي.

دوِتر لمونځ

وِتر واجب دي، د واجب درجه فرضو ته نژدې ده، قضا کول يې سخته گناه ده، که قضا شي نو قضاراوړل يې ضروري حکم دی.

دوِترلمونځ درې رکعته دي، د دوهم رکعت په ناسته کي اَلتَّحِيَّاتُ تر عَبدَهُ وَرَسُولُه ويل کيږي اوبيا به دريم رکعت ته ولاړ شي له الحمد لله او سورة ويلو وروسته د الله اکبر په ويلو سره لاسونه تر غوږو پورته کيږي او بيا تر نامه لاندي نيول کيږي او دغه دعائ قنوت ويل کيږي:

اَللّٰهُمَّ اِنَّا نَستَعِينُكَ وَ نَستَغفِرُكَ وَ نُؤمِنُ بِكَ وَ نَتَوَكَّلُ عَلَيكَ وَ نُثني عَلَيكَ الخَيرَ وَ نَشكُرُكَ وَ لاَ نَكفُرُكَ وَ نَخلَعُ وَ نَترُكُ مَن يَّفجُرُكَ اَللّٰهُمَّ اِيَّاكَ نَعبُدُ وَ لَكَ نُصَلِّي وَ نَسجُدُ وَ اِلَيكَ نَسعٰی وَ نَحفِدُ وَ نَرجُو رَحمَتَكَ وَ نَخشٰی عَذَابَكَ اِنَّ عَذَابَكَ بِا لكُفَّارِ مُلحِقٌ ط

د وِتر په درې واړو رکعتونو کي الحمد لله سره د سورته ويل

(c) ketabton.com: The Digital Library

کيږي که په دريم رکعت کي د دعائ قنوت ويل هيرشو او له رکعت وروسته ور په ياد شو نو اوس دِي يې نه وايې کله چي لمونځ پوره کړي نو د سهوي سجدې دي وکړي.

که يې په هيره سره په اول يا دوهم رکعت کې دعائ قنوت ووايه نو اعتبار نلري په دريم رکعت کي به يې بيا وايي او د سهوي سجدې به هم کوي.

که د چا دعائ قنوت زده نه وي نو دا لاندي دعا دي ووايي:

اَللّٰهُمَّ رَبنا اٰتِنَا فِی الد نيَا حَسَنَةً وَّ فِی الاٰخِرَةِ حَسَنَةً وَّ قِنَا عَذَابَ النَّارِ

يا دي درې واري اَللّٰهُمَّ اغفِرلِی ووايي خو د دعائ قنوت يادول ضروری دي.

د جماعت د لمانځه فضيلت او تأکيد

د جماعت د لمانځه په فضيلت او تأکيد کي دومره احاديث رانقل شوي دي چي ټول سره يوځای شي يوه غټه رساله ورڅخه جوړيږي له دغو احاديثو څخه معلوميږي چي د لمانځه د تکميل د پاره جماعت ډير ضروري دی ، رسول الله ﷺ هيڅکله جماعت نه دی قضا کړی، د ناروغۍ په حالت کي چي د تګ طاقت يې هم نه درلود د دوو کسانو پر اوږو يې لاس تکيه کړی او جماعت ته به حاضر شو او په جمع يې لمونځ وکړ.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د الله تعالی ﷻ ګران استاذی او د بشریت پیشوا ﷺ به د جماعت پرېښوونکي ته سخت خوابدی کیده او داسي کسانو ته يې د سختي سزاخواهش کړيدی، بیشکه په محمدي شریعت کي د جماعت د لمانځه ډېر تأکید شویدی، کوم شی چي د لمانځه غوندي اهم عبادت تکمیلوي د هغه هم زیات اهتمام او پابندی په کار ده.

موږ دلته لمړی یو آیة لیکو چي ډېرو مفسیرونو د جماعت د لمانځه حکم ورڅه اخستی دی او بیا په دغه متعلق د څو احادیثو ژباړه کوو:

الله ﷻ په سورة البقره کي فرمايي وَٱرۡكَعُواْ مَعَ ٱلرَّٰكِعِينَ ﴿٤٣﴾

او تاسي رکوع کوي له رکوع کوونکوسره، ځیني مفسرین د رکوع تفسیر په خضوع سره کوي نو ځکه د جماعت فرضیت نه ورڅخه ثابتیږي.

حدیث: د نبی کریم ﷺ څخه حضرت عبدالله بن عمر رضی الله عنه داسي روایت کوي چي په جماعت سره لمونځ کول تر یوازي لمانځه اوه ویشت درجې زیات ثواب لري.

[مشکٰوة شریف ص ۹۵ اول ټوک]

حدیث: نبی کریم ﷺ فرمایلي دي چي تر یوازي لمونځ کولو

(c) ketabton.com: The Digital Library

د بل سره په جماعت لمونځ کول ډیر ښه دی او له دوو خلګو سره په جماعت لمونځ بیا ډیر ښه دی او جماعت چي هر څومره لوی او زیات وي نو په هغه اندازه سره د الله ﷻ محبوب او خوښ دی.

[مشکوة شریف ص۹۶]

حدیث: انس بن مالک ؓ روایت کوي چي د بني سلمه د قبیلې خلګو اراده وکړه چي خپل مخکني کورونه پریږدي او د مسجدنبوی په خوا کي کورونه جوړکړی ځکه د هغوی کورونه له مسجد نبوي څخه لیري وه کله چي نبی کریم ﷺ خبر شو نو هغوی ته یې وویل چي ستاسي په راتګ کي و مسجد نبوي ته ډیر لوی ثواب دی، نبی کریم ﷺ وفرمایل ایا تاسو د خپلو قدمو په ایښودلو کي چي پر ځمکه لګیږی د ثواب خیال نه کوي؟ ثواب یې نه بولئ؟ [مشکوة شریف ص۶۸]

فایده: لدغه حدیث شریف څخه معلومه شوه څوک چي د هر څومره لیري ځای څخه مسجد ته راځي هغومره زیات ثواب لری باید له فهمه ونه غورځول شي چي خپل مسجد حق لري که څه هم د جماعت لمونځ نه پکښي کیږي بیا دي هم ودغه نژدې مسجد ته ورشي اذان او اقامت دي وکړي او یوازي دي لمونځ وکړی.

[شامی احکام المساجدص.۱۹۰اول ټوک]

حدیث: رسول الله ﷺ فرمایي څومره وخت چي د لمانځه په

(c) ketabton.com: The Digital Library

انتظار کي تیر شي هغه ټول په لمانځه کي حساب دی.

حدیث: حضرت مرید اسلمي رضي الله عنه له رسول الله ﷺ څخه روایت کړی دی څوک چي د شپې په تیارو کي مسجد ته ځي هغوی ته زیری ورکړئ چي د قیامت په ورځ به د دوی دپاره پوره رڼا وي.

حدیث: له حضرت عثمان رضي الله عنه څخه روایت دی چي رسول ﷺ فرمایي څوک چي ماخوستن لمونځ په جماعت ادا کړي هغه ته به د نیمي شپې د عبادت ثواب ورکړل شي او څوک چي د ماخوستن او سهار لمونځونه په جماعت ادا کړي هغه ته به د ټولي شپې د عبادت ثواب ورکړل شي.

حدیث: له حضرت ابو هریره رضي الله عنه څخه روایت دی چي یوه ورځ رسول الله ﷺ وفرمایل چي زما په زړه کي راګرځي چي چا ته د لرګو د جمع کولو بل چاته د اذان او بل چاته د امامت کولو حکم ورکړم او پخپله د هغه خلګو په کورونو وګرځم چي د جماعت و لمانځه ته نه راځي نو د هغو کورو ته اور واچوم.

حدیث: له رسول الله ﷺ ارشاد دی چي که زما سره د ښځو او ماشومانو خاطر نه وای نو زه به په لمانځه کي مشغول شوي وای او خادمانو ته به مي امر کړی وای چي هغه څوک چي د جماعت لمانځه ته نه حاضریږي د هغوی کورونه سره د مال او متاع وسوځئ.

[صحیح مسلم]

(c) ketabton.com: The Digital Library

د ماخوستن د لمانځه تخصیص په دغه حدیث شریف کي په دغه منظور شویدی چي دغه وخت د خوب او استراحت دی او خلګ ټول په کورونو کي وي.

امام ترمذی (رح) فرمایي چي دغه مضمون ابن مسعود، ابوداود، ابن عباس او جابر رضي الله عنهما روایت کړیدی چی دا ټول جلیل القدر صحابه دي.

د قضاشوو لمونځونو د بیا را ګرځولو طریقه

که له چاڅخه کوم لمونځ قضا شوی وي چي کله ور په یاد شی نو ژر دي یې وکړي بی سببه ځنډول یې سخته ګناه ده، که چا ژر قضا شوي لمونځ بیرته و نه کړ بلی ورځي یا بل وخت ته یې پریښود او د هغه وخت نه مخکي مړ شو نو غبرګه ګناه پرې پاته شوه، یو د لمونځ قضاء او بل د قضاء ژر نه ادا کول.

که دچاڅخه ډیر لمونځونه قضاء شوي وي نو څو کولای شی ژر دي یې قضاء راوړي، دا ضروري نه ده چي د ماسپښین د لمانځه سره د ماسپښین لمونځ را وګرځوي یا د مازدیګر د لمانځه سره د مازدیګر لمونځ را وګرځوي، که د چاڅخه د ډیرو میاشتو یا ډیرو کلونو لمونځونه قضاء شوي وي د هغو په را ګرځولو کي دي هم جدیت وکړي په یوه وخت کي دی دوه دوه یا ځلور ځلور لمونځونه کوي، که څه عذر نه وي نو د هرلمانځه

(c) ketabton.com: The Digital Library

سره دی یویو قضايي لمونځ را ګرځوي.

د قضايي لمونځ د راګرځولو د پاره څه خاص وخت نشته خو دومره احتياط بايد وشي چي مکروه وخت نه وي.

هغه وختونه چي لمونځ کول پکښي مکروه دی.

۱- د لمر راختو وخت.

۲- د غرمې (استواء) وخت.

۳-د مازديګر د لمانځه څخه وروسته تر لمرلويدو پوري.

که د چاڅخه په ټول عمر کي لمونځ نه وي قضاء شوی او س يو لمونځ ورڅه قضاء شو يا لمونځونه ورڅخه قضاء شوي وي خو هغه يې ټول را ګرځولي وي او اوس يو لمونځ پر پاته وي نو اول دی د هغه قضاء راوړي که نه نو فرض لمونځ يې نه صحيح کيږي، البته که قضايي لمونځ ورڅخه هيرشوي وو او د وخت فرض لمونځ يې وکړ وروسته قضايي لمونځ ورپياد شو نو اوس دی يې را وګرځوي، د وخت لمونځ چي يې کړی دی بيا يې راګرځول نشته همدارنګه که وخت دومره کم وو چي که قضايي لمونځ راګرځوي د وخت لمونځ ور نه قضاء کيږي نو اول دي د وخت لمونځ اداکړي او بيا دي قضايي لمونځ وکړي.

که د چا څخه يو يا دوه يا دري يا څلور يا پنځه لمونځونه قضاء شول او نور لمونځونه يې پر غاړه نه وه پاته يعني د دغو

(c) ketabton.com: The Digital Library

پنځو لمونځو پوروړی وو نو تر څو چي د دغو لمونځو قضاء يې راوړې نه وي د وخت فرض لمونځ يې نه صحيح کيږي، کله چي د دغو پنځو لمونځو قضاء راوړي نو کوم لمونځ چي اول قضاء شوي وي اول به هغه کوي بيا دوهم بيا دريم بيا څلورم او بيا پنځم.

که چا د يوې ورځي پنځه واړه لمونځونه قضاء کړي وو نو هغه به اول د سهار د لمانځه قضاء راوړي بيا د ماسپښين بيا د مازديگر بيا د ماښام او بيا د ماخوستن، که يې په بل ترتيب وکړي صحيح نه دی بيرته به يې دوباره کوي. [والله اعلم بالصواب]

که د چا څخه شپږ يا د شپږو څخه زيات لمونځونه قضاء شوي وه نو هغه د دغو لمونځونو د قضاء راوړلو تر مخ د وخت فرض لمونځ کولای شي، کله چي د دغو لمونځونو قضاء راوړي نو ترتيب يې هم ضروري نه دی چي څرنگه يې خوښه وي هغسي دي يې اداکړي.

کله چي لمونځ کوونکی د شپږو قضاء لمونځو قضاء وکړي نو اوس بيا صاحب د ترتيب شو يعني که بيا د شپږو لمونځو څخه کم لمونځونه ور څخه قضاء شي نو په ترتيب به يې داسي راگرځوي لکه مخکي چي يې ذکر وشو.

که د چا نه د وِتر لمونځ قضاء شي او بل لمونځ نه وي قضاء شوي نو تر څو چي د دغه وِتر قضاء را نه وړي د سهار لمونځ يې نه

(c) ketabton.com: The Digital Library

صحیح کیږي، که یې د سهارلمونځ وکړ او وروسته یې د وِتر قضاء راوړه نو د سهارلمونځ به بیرته له سره کوي.

که چاپوازي د ماخوستن لمونځ کړی وو او ویده شو بیا یې د شپې د تهجد دپاره اودس وکړ او د ماخوستن وِتر یې وکړل او سهار ور پیاد شو چې د ماخوستن لمونځ یې بې اودسه کړی وو نو قضاء به صرف د ماخوستن د لمانځه راوړي.

قضاء صرف د فرضو او وِترو راوړل کیږي د سنتو قضاء نشته، البته که د سهار لمونځ د چاڅخه قضاء شوي وي که یې د زوال څخه مخکې راګرځوي نو سنت او فرض دې دواړه وکړي ځکه چې د سهار سنت مؤکد سنت دی، رسول الله ﷺ نه په سفرکې د سهار سنت پرې ایښي دي نه په حضر کې؛ که څوک وروسته له زوال څخه د سهار د لمانځه قضاء راوړي نو صرف فرض دې وکړي.

که د سهار د لمانځه وخت دومره کم وو چې صرف دوه رکعته فرض پکې کیدای شوای نو دوه رکعته فرض دې وکړي او سنت دې له لمرختو وروسته او تر استواء تر مخه را وګرځوي.

د جُمعې لمونځ

د جمعې لمونځ فرض عین دی د قرآن شریف او متواترو احادیثو او د امت د اجماع نه ثابت دی او د اسلام د لویو شعائرو څخه دی منکر یې کافر، بیله عذره پرېښودونکی یې

(c) ketabton.com: The Digital Library

فاسق دی، په قرآنکریم کي د الله تعالٰی جَلَّ جَلَالُهُ ارشاد دی:

يَـٰٓأَيُّهَا ٱلَّذِينَ ءَامَنُوٓاْ إِذَا نُودِىَ لِلصَّلَوٰةِ مِن يَوۡمِ ٱلۡجُمُعَةِ فَٱسۡعَوۡاْ إِلَىٰ ذِكۡرِ ٱللَّهِ وَذَرُواْ ٱلۡبَيۡعَۚ ذَٰلِكُمۡ خَيۡرٞ لَّكُمۡ إِن كُنتُمۡ تَعۡلَمُونَ ﴿٩﴾

اي د ايمان خاوندانو کله چي د جمعې د ورځی د لمانځه د پاره اذان وويل شي منډي وهئ د الله د ذکر وطرف ته او پرېږدئ بيع او شرٰی (خرڅول او رانيول) دا ستاسو د پاره ښه دی که تاسو پوه شئ.

د ذکر څخه مراد لمونځ او خطبه دي او له منډو څخه مراد اهتمام کول دي، رسول الله ﷺ فرمائيلی دي:

څوک چي د جمعې په ورځ غسل وکړي او هم د خپل طاقت سره صفايي وکړي، خوشبويي په ځان پوري کړي او لمانځه ته ولاړ شي په مسجد کي څوک له خپله ځايه بيځايه نه کړي بيا چي څومره نفل چي کولای سي وه يې کړي کله چي امام خطبه شروع کړي نو په پټه خوله او کامله توجه سره دي يې واوري نو خود به الله جَلَّ جَلَالُهُ د تيري جمعې څخه تر دغه وخت ګناهونه ور معاف کړي. [بخاری]

په يوه بل حديث شريف کي آنحضرت ﷺ فرمائيلي دي:

څوک چي د جمعې په ورځ غسل وکړي او مسجد جامع ته پَلی ولاړ شي خطبه واوري د خُطبې په منځ کي باطلي خبري و نه کړي نو هغه ته به د پوره يوه کال د روژو يا لمونځو ثواب ورکړه شي. [ترمذی]

(c) ketabton.com: The Digital Library

د جمعې د لمانځه د وجوب شرطونه

۱- مقیم کیدل پر مسافر نشته.

۲-صحتمندي پر داسي مریض نشته چي مسجد جامع ته د تګ توان نلري.

۳- که د بوډا اوالي څخه ځوک مسجد جامع ته تلای نشي یا ړوند وي.

۴- غلام چي د شریعت مطابق غلام وي.

۵-ښځه

۶-نابالغه هلک.

۷-معذور چي عذر يې د جماعت د پريښودلو دپاره معتبر وي لکه د سخت باران اوریدل یا د کوم مریض ساتنه کول یا جامع مسجد ته په تلو کي له دښمن څخه د خطر احساس کول.

د جمعې د لمانځه د صحت شرطونه

۱-شهر یا قصبه، په صحرا یا ځنګل کي د جمعې لمونځ صحیح نه دی، البته که د صحرا آبادي درې یا څلور زره کورونه وي نو بیا د جمعې لمونځ پکښې کیدای سي.

۲- د ماسپښین د وخت داخلیدل، د وخت نه مخکي یا د وخت د تیریدو نه وروسته جائز نه دی، که د لمانځه کولو په حالت د ماسپښین وخت ختم شو نو لمونځ هم فاسد شو که څه هم

(c) ketabton.com: The Digital Library

آخيره قعده يې تر تشهد پوري کړې وي نو دغه سبب دی چي د جمعي د لمانځه قضاء نشته.

۳-خطبه يعني د امت په حضور کي د الله ﷻ ذکر کول، که څه هم سبحان الله والحمدلله وي، خو سبحان الله والحمدلله ويل او په هغه اکتفاکول د سنت طريقې مخالفت دي بيا هم لمونځ صحيح کيږی.

۴- خطبه د لمانځه ترمخه ويل، که د لمانځه تر مخ و نه ويل شي لمونځ نه صحيح کيږي.

۵- خطبه د ماسپښين په وخت کي ويل که تر وخت دمخه وويل شي نو هم لمونځ نه صحيح کيږي.

٦- جما عت: يعني د امام څخه سوا لږ تر لږه درې کسان د خطبې د شروع کيدونه د اول رکعت تر سجدې پوري ضرور دي، خو دغه درې کسان بايد قابل د امامت وي، صرف ښځي يا نابالغه هلکان نه وي، که څه هم دغه درې کسان چي خطبه يې اوريدلې وي ولاړ شي او نور درې کسان راشي.

۷-که د سجدې کولو تر مخه خلک ولاړشي او له امام سره تر درې کسانو کم پاته شي نو لمونځ به هم ولاړ شي، که له اولي سجدې وروسته ولاړ شي نو جمعه صحيح ده څه حرج نشته.

۸-عام اجازت په داسي خاص ځای کي د جمعې لمونځ

(c) ketabton.com: The Digital Library

کول چي عام خلگو ته اجازت نه وي جايز نه دی او هم که د جمعې په ورځ د جامع دروازه بنده شي چي نور خلګ نشي را تلای نو لمونځ هم نه کيږي.

د جمعې د ورځي لمونځ اول ځلور رکعته مؤکد سنت دي وروسته بيا د امام خطبه ويل کيږي چی اوريدل يې واجب دي بيا دوه رکعته فرض د جمعې په جمع کول او وروسته بيا ځلور رکعته سنت او وريسې بيا دوه رکعته سنت دي، چا چي د جمعې لمونځ ادا کړ نو د ماسپښين لمونځ وربانديي نشته، که د جمعې لمونځ يې نه وي کړی نو د ماسپښين لمونځ به کوي.

مسافرانه لمونځ

د سفر قصد او په قصد سره عمل کول چي په شرعي سفر سره يادېږي په احکامو کي تغير راوړي لکه د روژې خوړل او د ځلور رکعته لمونځ په بدل کي دوه رکعته لمونځ کول، که د سفر قصد نه وي چي پر ټوله نړۍ راوګرځي مسافر نه دی، همدارنګه که د سفر نيت وکړي او په سفر يې شروع کړې نه وي هم مسافر نه ګڼل کيږي، د سفر مسافه د مقصد تر ځای پوري پر وچه لار د اوښ په ميانه تګ يا پياده (پلی) ميانه تګ د درو ورځو لار ده شپه نه حسابل کيږي ځکه چي شپه د استراحت د پاره ده، په سفر کي له سهاره تر ماښامه تګ شرط نه دی ځکه چي لمونځ کول،

(c) ketabton.com: The Digital Library

ډوډۍ خوړل او استراحت کول هم په سفر کې داخل دي لکه په فتاوىٰ کي چي وايي: که څوک د ورځي د سهار څخه تر ماښام پوري تګ وکړي د اسراحت ځای ته ورسيږي هلته شپه تيره کړي دوهمه او دريمه ورځ همدا شان وکړي نو شرعًا مسافر دی، په هدايه کي وايي: اندازه په فراسخو سره معتبره ده چي په ضعيف روايت يوويشت (۲۱) فرسخه او فتوىٰ پر اته لس (۱۸) فرسخه ده.

که څوک د درو ورځو لار د موټر په ذريعه په لس (۱۰) ساعته کي يا د الوتکي په ذريعه په يوه ساعت کي قطع کړي شرعًا مسافر دی، د وچي د لاري تګ د اوبو د لاري سره برابر نه دی ځکه هره لار ځان ته تعين د وخت غواړي.

د امام اعظم ابوحنيفه (رح) په حکم مسافر به څلور رکعتيزه لمونځ دوه رکعته ادا کوي يعني اضافه تر دوه رکعته روا نه دی، که يې تر دوه رکعته اضافه لمونځ وکړ ګنهګار دی، که فرض لمونځ څلور رکعته داسي ادا کړي چي وروسته له اول دوو رکعتو په قدر د اَلتحياتُ ناسته وکړي نو اول دوه رکعته يې فرض او آخر دوه رکعته يې نفل شول، مګر دغه لمونځ کوونکی ګنهګار شو ځکه چي د دوو رکعتو فرضو سلام وځنډيدی، همدا رنګه که وروسته له اول دوو رکعتو ناسته و نه کړي او څلور رکعته فرض ادا کړي نو فرض لمونځ يې باطل او په نفل سره بدل

(c) ketabton.com: The Digital Library

شو، مګر د امام محمدبن ادريس شافعي (رح) په حکم د مسافر ځلور رکعته فرض لمونځ عزيمت دی او دوه رکعته يې رصخت دی؛ د سهار او ماښام لمونځونه مسافر نه دي ځکه کموالی هم پکښې نشته، په سفر کي چي څوک آرام وي د لمانځه سنت دي نه پريږدي، که يې تلوار وو چي موټر ور نه تلی يا د سفر ملګري ناراضه کيدل يا کوم بل داسي ستونزه وه نو سنت دي پريږدي.

څوک چي په نيت د سفر له کوره ووزي چي د خپل ښار يا د کلي د آباديونه تيرشي د سفر لمونځ به کوي، تر څو چي د اقامت نيت پنځه لس ورځي يا اضافه تر پنځه لس ورځو په کوم بل ښار يا کلي کي کوي، دا پنځه لس ورځي يا اضافه مذهب د امام اعظم ابوحنيفه (رح) دی چي روايات يې حضرت عبدالله بن عباس رضی الله عنه او حضرت عبدالله بن عمر رضی الله عنه کړيدی، د عسکر نيت د قبول وړ نه دی بلکه د امير نيت معتبر دی، همدارنګه د ښځي نيت اعتبار نه لري د ميړه نيت يې معتبر دی، د سفر لمونځ له نيت وروسته پر مسافر لازم دی، که مسافر نيت له پنځه لس ورځو نه کم وکړ نو لمونځ به پوره نه کوي ځکه چي مسافر دی يعني د ځلور رکعته فرض پر ځای به دوه رکعته کوي، همدارنګه که د مقصد منزل ته ورسيږي او نيت د اوسيدو يې له پنځه لس ورځو نه کم وو خو پنځه لس ورځي يې تيري کړې بيا يې هم داسي نيت

(c) ketabton.com: The Digital Library

وو چي نن يا سبا به ځم او په دغه توګه کلونه وربانديي تير شي لمونځ به پوره نه کوي دوه رکعته د سفر لمونځ به کوي ځکه چي مسافر دی، له بهيقي څخه په صحيح سند سره روايت دی چي عبدالله بن عمرﷺ په آذربايجان کي شپږ مياشتي او حضرت انس ﷺ په نيشاپور کي شپږ مياشتي تيري کړې لمونځونه يې دوه رکعته مسافرانه کول.

که کوم موټر چلوونکي کوم بل ښار ته بار وړی وي او د بيرته راتلو د پاره د بار په لټه کي وي چي نن يا سبا به بار پيدا شي لدې ښار نه ځم پدغه اميد کي مياشتي پر تيري شي لمونځ به دوه رکعته مسافرانه کوي، همداراز هغه مسافر وړونکی موټر چلوونکی چي له خپل استوګن ښارڅخه ووزي لمونځ به مسافرانه کوي کله چي بيرته خپل ښارته راشي پوره لمونځ به کوي که څه هم د اقامت نيت يې کړي نه وي ځکه چي په ښار کي د اقامت نيت ته حاجت نشته، که د استوګني ښار يا کلی بدل کړي يعنی کوم بل ښار يا کلی يې د استوګني د پاره غوره کړ بيا هغه اول استو ګن ځای ته په سفر ولاړی نيت يې له پنځه لس ورځو څخه کم وو لمونځ به پوره نه کوي ځکه چي مسافر دی.

که حاجي نيت د اقامت وکړ چي پنځه لس ورځي به په مکه شريف او منٰی کي تيروم نيت د اقامت يې صحيح نه دی ځکه چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

په نیت کي دوه ځایه چي فاصله سره لری وویل شوه، همدارنګه که یوازي مکې شریفي ته ورغی او په مکه شریف کي یې د پنځه لس ورځو د اوسیدو وخت نه وو د اقامت نیت یې صحیح نه دی لمونځ دي پوره نه کوي ځکه چي مسافر دی.

د امام اعظم ابوحنیفه (رح) په مذهب مسافر لره یو ځای کول د دوو لمونځو د فعل په لحاظ روا دي او د وخت په لحاظ روا نه دي یعنی مسافر ته روا دي چي د ماسپښین لمونځ د وخت و آخر ته وځنډوي او د مازدیګر لمونځ د وخت په اول کي وکړي، دغه رنګه د ماښام او ماسخفتن لمونځونه سره جمع کړي، دغه عمل په "جمع صوري" سره یادیږي.

جمع حقیقي (جمع وقتي) دوه ځایه روا ده لکه په عرفات کي چي د مازدیګر لمونځ د ماسپښین په وخت کي ادا کیږي چي د تقدم جمع بلل کیږی او د ماښام لمونځ چي د ماسخفتن په وخت کي اداکیږي چي دځنډ جمع بلل کیږي.

په احادیثو کي چي د رسول الله ﷺ د جمع روایت شویدی مقصد یې جمع صوري ده، په نورو مذهبو کي جمع حقیقي په هر عذر روا ده لکه سفر، باران، ناروغي او داسي نور.

همدغه راز د امام ابوحنیفه (رح) په مذهب په کښتۍ کي په هرحال لمونځ په ناستي روا دی مګر امام ابو یوسف (رح) او

(c) ketabton.com: The Digital Library

امام محمد (رح) وايي چي بيله عذره روا نه دی.

که په سفر کي لمونځ قضاء شي او په کور کي قضاء راوړي نو د دوو رکعتو د سفر د لمونځ قضاء به راوړي، که له مقيم نه لمونځ قضاء شو غوښتل يې چي په سفر کي قضاء راوړی نو د څلورو رکتعو قضاء به راوړي، فرمان وړونکی او ګنهګار په سفر کي يو شان رصخت دي يعني دواړوته قصر د لمانځه او د روژې خوړل روا دي ځکه چي د قرآنکريم د البقره په سورة کي الله جَلَّ جَلَالُهُ فرمائيلي دي.

فَمَن كَانَ مِنكُم مَّرِيضًا أَوْ عَلَىٰ سَفَرٍ فَعِدَّةٌ مِّنْ أَيَّامٍ أُخَرَ ﴿١٨٤﴾

يعني که څوک ستاسوڅخه په روژه کي ناروغه يا په سفر کي وي او روژه وخوري بيا د دغه روژې نيول په شمار د خوړل شووو ورځو په نورو ورځو کي پسله د روژې د مياشتي وربانديلازم دي، په دغه آية مبارک کي د ګنهګار او فرمان وړونکي توپير نشته، په حديث شريف کي راغلي دي.

"صَلٰوةُ الْمُسَافِرِ رَكعَتَانِ"

يعني د مسافر لمونځ دوه رکعته دی.

په حديث شريف کي هم د فرمان وړونکي او ګنهګار توپير نشته امام شافعی (رح) وايي چي ګنهګار ته رخصت نشته.

(c) ketabton.com: The Digital Library

د تراویح لمونځ

د روژې په میاشت کې هره شپه بیله د ماخوستن د لمانځه او وِتر څخه شل رکعته تراویح کول سنت دي.

(۱) وتر د تراویحو څخه وروسته کول ښه دی، که چا تر مخه وکړل هم جائز دي.

(۲) په تراویح کې پسله څلور رکعتو څخه دومره وخت کښیناستل لکه څلور رکعته تراویح چې شویدی مستحب دی، که دومره وخت کښیناستل خلقوته تکلیف وي نو لږ وخت دې کښیني، بیا د ناستې په وخت کې اختیار دی که څوک نفل کوي که تسبیح وایي او که هسې کښیني.

(۳) که چا د ماخوستن د لمانځه څخه وروسته تراویح کړیوي او بیا ورته معلومه شي چې په څه نسبت یې د ماخوستن لمونځ فاسد شویدی نو هغه به د ماخوستن د لمانځه سره تراویح هم بیرته را ګرځوي.

(۴) که د جماعت لمونځ چا په جماعت سره نه وي کړی نو دې تراویح په جماعت سره نه کوي ځکه چې تراویح د ماخوستن د لمانځه تابع دي.

(۵) که څوک جماعت ته په داسې وخت را ورسیږي چې د ماخوستن لمونځ شوی وي او خلق تراویح کوي نو ده ته په کار

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي چي اول د ماخوستن لمونځ وکړي او بيا په تراويح کي شريک شي که څور کعاته تراويح ورڅخه تيري شي نو هغه دي د وترو څخه وروسته وکړي خو وتر بايد په جماعت وکړي.

(٦) د روژې په مياشت کي يوځل ټول قرآن مجيد ترتيب واره په تراويح کي لوستل مؤکد سنت دی د تنبلۍ په سبب يې پريښودل ښه کارنه دی، البته که دا ويره وي چي د پوره قرآن مجيد د لوستلو په سبب به خلک لمونځ پريږدي او جمع به ماته شي نو څومره چي لوستلای شي هغومره دي ولولي يا دي آخري لس سورتونه په هررکعت کي يو يو سورت لولي کله چي لس رکعته پوره شي بيا دي له سره شروع کړي.

(٧) تر څو چي د خلقو شوق نه وي معلوم شوی د يوه ختم څخه زيات دی نه کوي.

(٨) که خلک شوق ولري نو په يوه شپه کي يو ختم دقرآن کريم جائز دی او که پر خلکو تکليف وي نو مکروه دی.

(٩) د تراويح په لمانځه کي د ختم په صورت کي يوځل د "بسم الله الرحمن الرحيم" ويل په لوړ آواز سره ضروري دی ځکه چي بسم لله الرحمن الرحيم هم د قرآن مجيد يو آية دی، که څه هم د يوه سورة جُز نه دی خو که په زوره ونه ويل شي نو د قرآنکريم په پوره کيدو کي د يوه آية کموالی راځي او که امام په قراره سره

(c) ketabton.com: The Digital Library

بسم الله وويله نو د مقتديانو د قرآن مجيد ختم به پوره نه شي.

(۱۰) تراويح د روژې په ټوله مياشت کي سنت دي که څه هم د قرآن مجيد ختم د مياشتي تر پوره کيدو تر مخه پوره شي مثلاً د روژې د مياشتي په اولو شلو شپو کي د قرآن ختم وشو نو باقي لس شپې هم تراويح کول سنت دي.

(۱۱) په تراويح کي درې ځلي قل هو الله ويل لکه څنګه چي عام دستور دی مکروه دي.

د اخترونو لمونځونه

په اسلام کي د اخترو دواړي ورځي د خوشحالۍ ورځي دي او په دواړو ورځو کي دوه دوه رکعته لمونځ د شکريې واجب دي، کوم شرطونه چي د جمعې د لمانځه دي هغه د اختر د لمانځه هم دي مګر د جمعې د لمانځه د پاره خطبه شرط ده او دلمانځه ترمخه ويل کيږي خو د اختر په لمانځه کي شرط نه ده بلکه سنت ده او د لمانځه څخه وروسته ويل کيږي، البته د اختر د خطبې اوريدل د جمعي د خطبې په شان واجب دی په منځ کي خبري يا لمونځ کول يا کوم بل کار کول منع دی.

د دواړو اخترو په ورځ ديارلس (۱۳) کارونه سنت دی:

(۱) د شريعت مطابق ځان تيارول.

(۲) غسل کول.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳) مسواک وهل.

(۴) ښې جامې اغوستل.

(۵) په ځان پوري خوشبويي وهل.

(٦) د خوب څخه سهار وختي را پاڅيدل.

(۷) وختي عيدګاه ته تلل.

(۸) عيدګاه ته د تلو نه مخکي خوږ شی خوړل.

(۹) عيدګاه ته د تلو نه مخکي د فطر صدقه (سرسايه) ورکول.

(۱۰) د اختر لمونځ په عيدګاه کي کول يعني بيله عذره د اختر لمونځ په ښار کي کول ښه نه دی.

(۱۱) چي پر کومه لار تللي وي د راتګ په وخت کي به پر بله لار راځي.

(۱۲) پياده د عيدګاه لمانځه ته تلل.

(۱۳) په لاره کي دا لاندي تکبيرونه ويل:

اَللّٰهُ اَکبَرَ ط اَللّٰهُ اَکبَر ط لَآاِلٰهَ اِلاَّاللّٰهُ وَاللّٰهُ اَکبَر ط اَللّٰهُ اَکبَروَلِلّٰهِ الْحَمدُ ط

د کمکي اختر (عيد فطر) د لمانځه طريقه په لاندی ډول ده:

(۱) **نيت:** نَوَيتُ اَن اُصَلِي رَکَعتِيَ الوَاجِبِ صَلٰوةِ عِيدِ الفِطرِ مَعَ سِتِّ تَکبِيرَاتٍ فِی هٰذَ الوَقتِ وَقتَدَيتُ بِهٰذَ الاِمَامِ مُتَوَجِهًا اِلٰی جِهَةِ کَعبَةِ الشَرِيفَةِ (نيت کوم چی ادا کړم دوه

(c) ketabton.com: The Digital Library

رکعته لمونځ واجب د کوچني اختر سره د شپږو تکبیرو په دغه حاضر وخت اقتدا مي ده په دغه حاضر امام پسې مخ مي دی پر لوري د کعبې شریفي) د امام د تکبیرسره به مقتدیان لاسونه دالله اکبر په ویلو سره تر غوږو پوري پورته کړي اوتر نامه لاندي به یې ونیسي.

سُبحَانَکَ اللّٰهُمَّ، اَعُوذُ بِاللهِ او بِسمِ الله به امام او مقتدیان په خفیه سره ووایي.

(۲) مقتدیان دی امام ته متوجه شي امام دري ځلی اَللهُ اَکبَر وایې دا تکبیرونه واجب دي او مقتدیان به یې هم ورسره وایي د هرتکبیر سره امام لاسونه تر غوږو پورته کوي بیا یې کښته ځوړند نیسي مقتدیان به هم په عین ترتیب د امام متابعت کوي.

(۳) امام د دریم تکبیر ویلو وروسته لاسونه تر نامه لاندي نیسي د نورو لمونځونو په شان په قرآئت پیل کوي نو مقتدیان به چُپ ولاړ وي، بیا امام د قاعدې مطابق رکوع، قومه او سجده کوي مقتدیان به د امام متابعت کوي.

(۴) په دوهم رکعت کي امام اول الحمدلله او سورة وایي بیا درې تکبیرونه وایي مقتدیان به هم دا تکبیرونه وایي د هر تکبیر په ویلو سره امام او مقتدیان لاسونه غوږو ته پورته کوي

(c) ketabton.com: The Digital Library

او ځوړند یې نیسي د شلورم تکبیر په ویلو سره امام بیا د قاعدې مطابق رکوع ته ځي قومه او سجده کوي په آخره ناسته او سلام ګرځولو سره لمونځ ختم کوي او مقتدیان به هم د امام متابعت کوي.

(۵) بیا امام وروسته پر ممبر درېږي او دوې خطبې وایي د دواړو خطبوپه منځ کې دومره کښیني لکه د جمعې په خطبه کې د اختر په خطبه کې باید شروع په الله اکبرسره وشي، په اوله خطبه کې نه (۹) ځله الله اکبر او په دوهمه خطبه کې اووه (۷) ځله الله اکبر ویل ضروري دي، د لوی اختر(عید قربان) د لمانځه همدغه طریقه ده فرق یې صرف دومره دی چې د لوی اختر د لمانځه په نیت کې د کوچني اختر په عوض کې لوی اختر ذکر کیږي، په کوچني اختر کې وعیدګاه ته د تلو نه مخ کې څه خوږ شی خوړل سنت دي او په لوی اختر کې نه خوړل سنت دي.

په لوی اخترکې د صدقهٔ فطر په شان کومه صدقه نشته خو باید له نظره پاته نه شي چې د توان او طاقت لرلوسره قرباني واجب ده

اذان او اقامت د اخترو د لمونځو دپاره نشته، په کوم ځای کې چې د اختر لمونځ کیږي هلته بل لمونځ کول مکروه دی که د لمانځه ترمخه وي او که وروروسته، په کور کې هم د اختر تر لمانځه دمخه لمونځ کول مکروه دی مګر د اختر تر لمانځه وروسته په کورکې لمونځ کول مکروه نه دی، همدارنګه ښځې

(c) ketabton.com: The Digital Library

یا هغه څوک چي په څه عذر د اختر په لمانځه کي ګډون نه کوي د هغوی نفل لمونځ کول مخکي د اخترتر لمانځه مکروه دی.

د دواړه اخترو په خطبه کي د صدقۀ فطر احکام او د لوی اختر په خطبه کي مسائل او د تشریق د تکبیرو احکام بیانول ضروري دی د تشریق تکبیرونه یعني تر لمانځه وروسته یوځل

اَللّٰهُ اَکبَرْ اَللّٰهُ اَکبَرْ لاَآلٰهَ اِلاَّاللّٰهُ وَاللّٰهُ اَکبَرْ اَللّٰهُ اَکبَرْوَلِلّٰهِ الْحَمدُ

ویل پر هغه چا واجب دی چي د اخترلمونځ وربا ندی واجب وي، پر ښځه او مسافر واجب نه دي، هغه څوک چي د اختر لمونځ ور باندي واجب نه وي د لوی اختر په ورځو او شپو کي په امام پسې لمونځ په جماعت وکړ امام د سلام ګرځولو متصل د تشریق تکبیرونه وایي نو په ګډون د دغه شخص پر ټولو مقتدیانو یې ویل واجب شول.

د تشریق تکبیرونه د عرفات د ورځي یعني د لوی اختر د میاشتي د نهم تاریخ د سهار څخه شروع او د دیارلسم تاریخ تر مازدیګر پوري چي ټوله درویشت لمونځونه کیږي واجب دی، څوک چي ځان له لمونځ کوي یا ښځه یا مسافرهم د تشریق تکبیرونه وایي ډیر احسن عمل دی.

دغه تکبیرونه متصل د هرلمانځه وروسته په لوړ آواز ویل

(c) ketabton.com: The Digital Library

واجب دي، خو د ښځو د پاره په کراره ويل ښه دي، که د امام څخه هير شول نو مقتديان دي ژر شروع په وکړي، د اختر د لمانځه نه وروسته هم د ځينو فقهاؤ په نزد تکبيرونه ويل واجب دي.

که د چا څخه د اختر لمونځ تير شو نو په ځانګړه توګه د اختر لمونځ نه شي ادا کولای که بل جماعت ته ځان ورسوي ډير به ښه وي همدارنګه که څوک د اختر د لمانځه په جمع کي شريک شو او په کوم سبب يې لمونځ مات شو نو هغه يې هم قضاء نشي کولای او نه قضاء پر واجب ده، که د ډيرو خلګو لمونځ په څه سبب مات شوی وي نو بيا قضاء ورباندي واجب ده او په جمع سره به يې کوي.

که په څه عذر د اختر په لمړۍ ورځ ونکړه شو نو د کوچني اختر لمونځ به په دوهمه ورځ او د لوی اخترلمونځ د ذي الحجې تر دوه لسم (۱۲) تاريخ پوري کولای شي، د لوی اختر لمونځ که بی عذره پاته شي په دوهمه ورځ يې کول مکروه دی.

د جنازې لمونځ

د جنازې لمونځ په واقعيت کي د مړي د پاره د الله ﷻ څخه د دُعا غوښتل دی.

(۱) د جنازې د لمانځه د وجوب د پاره ټول هغه شرطونه دي چي د لمانځه د پاره دي (مسلمان، عاقل او بالغ) يو شرط چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

پکي زيات دی د مړي څخه خبريدل دي بې خبري عذر دی.

(۲) د جنازی د لمانځه د پاره دوه شرطونه دی:

اول هغه چي د لمونځ کوونکوسره تعلق لري لکه د بدن پاکي، د عورت پټول، قبلې ته مخ کول او داسي نور، د جنازې په لمانځه کي د وخت شرط نشته، که د لمانځه د تيريدو خطره وي نو تيمم کول جائز دی.

دوهم هغه شرطونه دي چي دمړي سره تعلق لري او هغه شپږ دي:

(۱) مړی به مسلمان وي که څه هم فاسق يا بدعتي وي لمونځ يې جائز دی ، څوک چي د وخت د پاچا په مقابل کي بغاوت وکړي او مړ شي لمونځ ورکول يې جايز نه دی، که د جنګ نه پس مړ شي بيا يې لمونځ جائز دی.

(۲) ځيني کسان د جنازې لمونځ د بوټو سره کوي، که بوټونه پاک وي نو څه باک يې نسته او که ناپاکه وي نو هغه به بوټونه پاکوي يابه يې له پښو باسي، که دغه پاکي په نظر کي و نه نيسي نو لمونځ يې نه کيږي.

(۳) د کوم ماشوم چي مور يا پلار مسلمان وي هغه به مسلمان ګڼل کيږي.

(۴) د مړي د بدن د حقيقي او حکمي نجاست څخه پاکول، که نجاست له بدن څخه راوتلی وي او په بدن پوري نښتی وي نو خير دی.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۵) د مړي نه مراد هغه څوک دی چي ژوندی پيدا سوی وي بيا مړ شي، که مړ کوچنی پيدا سي هغه ته لمونځ ورکول صحيح نه دی.

[ردالمحتار ص ۵۸۲ اول ټوک، بحرالرائق ص۱۸۸ دوهم ټوک]

(٦)که يو مړي د نجاست حکميه څخه پاک نه وي يعني غسل نه وي ورکول سوی يا تيمم نه وي وکړل سوی په هغه صورت کي چي غسل ناممکن وي نو هغه ته لمونځ ورکول روا نه دي مگر که د هغه پاکوالی ممکن نه وي مثلاً بې غسله يا بې تيممه ښخ شوي وي او پر قبر يې خاوري هم اچول شوي وي نو بيا و هغه ته لمونځ ورکول دده پرقبر باندي په دغه حالت کي روا دی. که پر يوه مړی باندي بيله غسله او بيله تيممه لمونځ شوی وي او تر دفن وروروسته معلومه شي چي هغه ته غسل نه وو ورکړه شوي نو د ده پر قبر باندي دي دوهم ځل لمونځ وشي ځکه چي د اول ځل لمونځ نه دي صحيح شوی، او س چي غسل ممکن نه دی نو لدې سببه لمونځ يې صحيح کيږي.

[بحرالرائق ص ۱۷۹ دوهم ټوک، ردالمحتار ص ۵۸۲-۵۹۲]

(۷) د مړي د بدن هغه حصه به پټه وي چي پټول يې واجب او ضروري دی، که مړی بالکل لغړ وي نو لمونځ ورکول روا نه دي

[درمحتار ص ۱۲۱اول ټوک، ردالمختار ص ۵۸۲ اول ټوک]

(۸) مړی به د لمونځ کونکو و مخ ته وي که مړی د لمونځ کونکو

(c) ketabton.com: The Digital Library

و شاته وي لمونځ يې نه صحيح كيږي.

[درمحتار ص ۱۲۱ لومړي ټوک، ردمختار ص ۵۸۲ اول ټوک]

همدارنګه د مړي موجوديت هم شرط دى كه مړى موجود نه وي نو د جنازې لمونځ جائز نه دى.

د جنازې په لمانځه كي دوه ركنه دي:

اول څلور ځله الله اكبر ويل چي هرتكبير د يوه ركعت په ځاى دريږي. دوهم قيامه يعني په ولاړه د جنازې لمونځ كول، څرنګه چي په نورو لمونځوكي دريدل فرض دي او بيله عذره يې پريښودل جائز نه دي دلته هم داسي دي، د عذر احكام لكه څنګه چي هلته دي دلته هم دغسي دي.

د جنازى په لمانځه كي ركوع، سجده،قعده او داسي نور نشته خو درې شيان پكي سنت دي:

(۱) د الله ﷻ ثنا.

(۲) پر رسول ﷺ درود ويل.

(۳)مړي ته دعا كول.

د جنازې په لمانځه كي جماعت شرط نه دى كه يو نفر يې وكړي نوهم فرض اداشو مګر په جماعت كول ډيرګټور دى ځكه چي د ګڼو مسلمانانو په جمع كي د دعا د قبليدو اميد زيات وي.

د جنازې د لمانځه مستحبه او مسنونه طريقه داسي ده چي

(c) ketabton.com: The Digital Library

مړی به په خپل مخ کي کښیږدي امام به د مړي سینې ته برابر ودریږي خلک به صفونه طاق جوړکړي یعني دري یا پنځه یا اوه او ټول به داسي نیت وکړي:

نَوَیتُ اَن اُصَلِّیَ للهِ تَعَالی اَربَعَ تَکبِیرَاتِ صَلاَتِ الجَنازَةِ اَلثَّنَاءُ للهِ تَعَالی وَالصَّلوةِ عَلی رَسُو لِه وَالدُّعَاءُ لِهٰذَ الْمَیِّتِ اقتَدَیتُ بِهٰذَ لأَمَامِ مُتَوَجِّهًا اِلی جِهَةِ الکَعبَةِ الشَّرِیفَةِ.

ژباړه: نیت مي وکړ د زړه د اخلاصه څلور تکبیره لمونځ کوم ثناء وایم الله ته درود ویم پر رسول د الله دعاکوم دغه میت ته اقتدا مي ده په دغه حاضر امام پسي مخ مي دی پر لوري د کعبې شریفي.

امام او مقتدیان به د اللهُ اکبر په ویلوسره لاسونه غوږوته پورته کړي او ترنامه لاندي به یې ونیسي او دغه ثناء به ووایې:

سُبْحَانَكَ اللّهُمَّ وَبِحَمدِكَ وَتَعَالی جَدُّكَ وَجَلَّ ثَنَاءُكَ وَلآاِلٰهَ غَیرُكَ.

بیا دي بل الله اکبر ووایي لاسونه دي نه ښوروي او دا درود دي ووایي:

اَللّهُمَّ صَلِّ عَلی مُحَمَّدٍ وَّ عَلی الِ مُحَمَّدٍ کَمَا صَلَّیتَ وَسَلَّمتَ وَ بَارکتَ وَ رَحِمتَ وَ تَرَحَّمتَ عَلی اِبرَاهِیمَ وَ عَلی الِ اِبرَا هِیمَ اِنَّكَ حَمِیدٌ مَّجِیدٌ

بیادي اللهُ اکبر ووایي لاسونه دي نه ښوروي او د مړي دعا

(c) ketabton.com: The Digital Library

دي ووايي، كه مړى بالغ نارينه يا بالغه ښځه وي:

اَللّٰهُمَّ اغفرلحَيِّنَا وَمَيِّتنَا وَشَاهِدنَا وَغَائِبنَا وَصَغِيرِنَا وَكَبِيرِنَا وَذَكَرِنَا وَاُنثَانَا اَللّٰهُمَّ مَن اَحيَيتَهُ مِنَّا فَاَحيِه عَلَى الاِسلاَمِ وَمَن تَوَفَّيتَهُ مِنَّا فَتَوَفَّهُ عَلَى الايمَان.

په ځينو احاديثو كي نوري دعاوي هم راغلي دي چې يوه دغه د نارينه د پاره ده:

اَللّٰهُمَّ اغْفِرلَه وَارحَمهُ وَعَافِه وَعفُ عَنهُ وَ اَكْرِم نُزُلَه وَوَسِّع مُدخَلَه وَاَغْسِلْه بِالْمَاءِ وَالثلجِ وَالبَرَدِ وَنَقِه مِنَ الذنُوبِ كَمَايُنقَيَّ الثَوبُ الاَبيَضُ مِنَ الدَّنَسِ وَاَبدله دَارًا خَيرًامِن دَارِه وَزَوجًاخَيرًامِّن زَوجِه وَاَهلاً خَيرًامِّن اَهلِه وَ اَدخِله الجَنَّةَ وَاَعذه مِن عَذَابِ القَبرِوَعَذَابالنَّارِ.

بلكه امام شافعي (رح) دواړي دعاوي سره يو ځاى كړيدي او لكه مخكي چي مو وويل چي په احاديثو كي نوري دعاوي هم راغلي دي هره يوه چي يې خوښه سي هغه دي ووايي.

كه مړى نابالغ هلك وو نو دا دعا دي ووايې:

اَللّٰهُمَّ اجعَلهُ لَنَافرطًا وَّاجعَلهُ لَنَا اَجرًا وَّذُخرًا وَّجعَلهُ لَنَا شَافِعًا وَّمُشَفَّعًا

(c) ketabton.com: The Digital Library

که مړی نابالغه نجلۍ وي نو دا دعا دي ووايي:

اَللّٰهُمَّ اجعَلهَا لَنَا فَرطًا وَّاجعَلهَا لَنَا اَجرًا وَّذُخرًا وَّاجعَلهَا لَنَا شَافِعَةً وَّمُشَفَّعَةً.

لدې دعا وروسته امام بیا اللّٰہ اکبر وایي او سلام ګرځوي له سلام ګرځولو سره لاسونه کښته پرېښودل کیږي.

امام به هم تکبیرونه په لوړ آواز وایي او هم به سلام په لوړ آواز وایي چې مقتدیان یې واوري خو مقتدیان به یې په کراره سره وایي.

سنت او نفل لمونځونه

د سهار د لمانځه نه مخکې دوه رکعته لمونځ سنت دي په احادیثو کې یې ډېر تاکید راغلی دی، که کومه ورځ ناوخته سي او د لمانځه وخت بالکل آخر وي چې صرف دوه رکعته لمونځ کیداي شي نو دوه رکعته فرض دي وکړي کله چې لمر راوخیژي نو د سنتو قضاء دي راوړي.

د ماسپښین د څلور رکعتو فرضو څخه مخکې څلور رکعته سنت او وروسته بیا دوه رکعته سنت ډېر ضروري دي بیله عذره پرېښودل یې سخته ګناه ده.

د مازدیګر د څلور رکعته فرضو څخه مخکې څلور رکعته

(c) ketabton.com: The Digital Library

سنت ډیرثواب لري خو دومره تأکید یې نشته که چا و نه کړل ګنهګار نه دی او که یې وکړل ثواب یې ډیر دی.

د ماښام د درې رکعتو فرضو څخه وروسته دوه رکعته سنت هم ډیرضروري دي او بیله عذره پریښودل یې ګناه ده.

د ماسخفتن د څلور رکعته وروسته دوه رکعته سنت هم ضروري دي پریښودل یې سخته ګناه ده، همدارنګه د فرضو څخه مخکې څلور رکعته سنت کول ډیر ثواب لري خو پریښودل یې ګناه نه ده.

کوم سنت چې کول یې ضروري وي هغه مؤکد دي چې په یوه شپه او ورځ کې دوولس(۱۲) رکعته دي، دوه د سهار، شپږ د ماپښین دوه د ماښام، دوه د ماخوستن.

په روژه کې تراویح او د شپې تهجد هم ځینو فقهاؤ په سنت مؤکد کې شمیرلي دي.

څومره لمونځونه چې د شریعت له طرفه مقرر دي که د هغه څخه څوک زیات لمونځونه کوي چې څومره یې زړه وغواړي و دې کړي ولې لمونځ کول باید په مکروه وخت کې نه وي، د فرض، واجب، سنت او وِتر لمونځو څخه علاوه نور ټول نفل دي، نفل چې څومره کوي هغومره یې ثواب ډیر دی.

د بعضي نفلو ډیر لوی ثواب دی او په لږ خواري سره حاصلیدلای شي لکه تحیة الوضوء، اشراق، تحیة المسجد،

(c) ketabton.com: The Digital Library

صلوة التسبیح چي هر یو ځانته تفصیل لري:

تحیة الوضوء: کله چي څوک اودس تازه کړي نو وروسته دي دوه رکعته نفل وکړي، په احادیثو کي یې ډېر فضیلت راغلی دی خو چي په مکروه وخت کي نه وي.

صَلٰوةُ الاِشرَاق: د سهار دلمانځه وروسته چي څوک بیله درود شریف او نورو اذکارو څخه د دنیا په کار مشغول نه شي کله چي لمر ښه راوخیژي چي رڼا یې سپینه شي او دوه رکعته نفل لمونځ وکړي د یوه حج او عمرې غوندی ثواب لري، که د سهار د لمانځه څخه وروسته د دنیا په کار اخته شي بیا د لمر د راختو څخه وروروسته دوه رکعته نفل لمونځ وکړي هم اشراق بلل کیږي خو ثواب یې د مخکي نه کم دي، د څاښت د لمونځ په نوم هم یادیږي.

تَحِیةُ المَسجد: کله چي څوک په تطهیر سره مسجد ته داخل شي د جماعت د دریدو څخه مخکي دوه رکعته نفل اداکولو ته تحیة المسجد وایي، رسول الله ﷺ فرمایي: له تاسو نه چي څوک مسجد ته داخل شي څو چي دوه رکعته نفل د تحیة المسجدیې نه وي کړي نه دي کښیني، که جماعت تیار وي نو په جماعت کي ګډون ډېر افضل دي، د تحیة المسجد نفل یوازي د ماپښین، مازدیګر او ماخُستن د لمونځو ترمخه کیدای شي، د سهار د لمانځه څخه مخکي یوازی دوه رکعته سنت سته او د

(c) ketabton.com: The Digital Library

مابنام د لمانځه مخکي هم نفل لمونځ نه ښايي چي وکړل شي.

صَلٰوةُ الاَوَابِين: د مابنام د لمانځه څخه وروسته لږ تر لږه شپږ رکعته تر شل رکعته پوري نفل لمونځ کول د صَلٰوة الايين په نوم سره يادېږي.

صَلٰوةُ التَهجُد: د شپي په وروستۍ دريمه برخه کي نفل لمونځ ادا کولوته د تهجد لمونځ ويل کيږي، د تهجد لمونځ تر څلور رکعته کم او تر دوولس رکعته زيات نه دي.

صَلٰوةُ التَسبيح: په احاديثو کي د صلٰوة تسبيح ډير فضيلت بيان شوي دي رسول الله ﷺ خپل تره حضرت عباس رضي الله عنه ته فرمايي چي پدغه لمانځه سره به ستا کوچنۍ، لوي، راتلونکي او تيرشوي ګناهونه معاف شي، که طاقت لري نو هره ورځ دغه لمونځ کوه، که نه په هفته کي يوه ځل، که نه په مياشت کي يوځل، که نه په کال کي يوځل او که نه په ټول ژوند کي يوځل ضرور وکړه.

د صلٰوة تسبيح طريقه داسي ده چي د څلورو رکعتو نيت تړل کيږي د سُبحانک اللهُمَّ وروسته پنځلس واره سُبحَانَ اللهِ وَالحَمدُ لِلّٰهِ وَلاَ اِلٰهَ اِلا اللهُ وَاللهُ اَكبَرُ ويل کيږي بيا تر اعوذ بالله، بسم لله، الحمد لله او سورت څخه وروسته او د رکوع نه مخکي لس ځله، په رکوع کي د سبحان ربي العظيم وروسته لس ځله، چي د رکوع

(c) ketabton.com: The Digital Library

ثخه ولاړ سي په قومه کي لس ځله، په اوله سجده کي د سبحان ربي الاعلی وروسته لس ځله، چي د اولي سجدې ثخه راپورته سي او کښېنې لس ځله، بیا په دوهمه سجده کي د سبحان ربي الاعلی وروسته لس ځله.

دارنګه دا تسبیح په یوه رکعت کي پنځه اویا(۷۵) ځله کیږي، وروسته چي و دوهم رکعت ته ولاړ سي د سورة فاتحه ثخه وروسته پنځه لس ځله ویل کیږي، همدارنګه په پاته رکعتو کي په بیان سوې طریقه سره عمل کول دي، په ثلور رکعاتو کي درې سوه (۳۰۰) ځله ویل کیږي.

دا طریقه امام ترمذي (رح) د عبدالله ابن مبارک (رح) ثخه روایت کړیده، دا لمونځ غیر له مکروه وخت ثخه بل هر وخت کول روا دی.

په کوم وخت کي لمونځ ماتول جائز دي

(۱) که ثوک د موټر یا ګاډی یا هوایي جهاز ثخه را کښته سوی وي واړه، ښځه یا سامان یې هلته پروت وي او دی لمونځ کوي خو هغه نقلیه حرکت کوي نو ده ته لمونځ ماتول جائز دي تر ثو هغه نقلیه ورڅه ولاړه نه سي.

(۲) که مار، زمری یا هر درنده ولیدل شي چي د ده د ځان د پاره خطره وي لمونځ ماتول جائز دي.

(c) ketabton.com: The Digital Library

(۳) که د چرګانو یا نورو مرغانو کوڅل خلاصه پاته وه سپي یا پیشو هغه لوري ته ولاړه او ویره وه چي وبه یې خوري نو لمونځ ماتول جائز دي.

(۴) که پر لمانځه ولاړ وو چا یې بوټونه یا کوم بل شی پورته کړ دا ویره وه که لمونځ پوره کوي غل به وتښتي نو لمونځ ماتول جائز دي.

(۵) که دیګ پر اور پروت وو پر جوش راغی او تویېدی که یې د ضایع کیدو قیمت د یوه درهم سره برابر وو نو د لمونځ ماتول جائز دي.

(٦) که په لمانځه کي د حاجت د رفع کولو ضرورت پیدا شو نو لازم دی چي لمونځ مات کړي او د ضرورت څخه ځان فارغ کړي.

(۷) که لمونځ کوونکي یو ړوند ولید او ویره وه چي په کوم کوهي یا کنده کي لویږي نو لمونځ ماتول فرض دی، که یې مات نه کړ او ړوند په کوهي کي ولویدی نو لمونځ کوونکی ګنهګار دی.

(۸) که د کوم ماشوم په جامو اور لګیدلی وو او لمونځ کوونکي ولیدی نو د ماشوم د نجات د پاره لمونځ ماتول فرض دی.

(۹) که لمونځ کوونکي ته مور، پلار، انا، نیکه د کوم خاص ضرورت د پاره ږغ ور وکړي نو فرض لمونځ ماتول فرض دی، مثلاً مور سخته ناروغه وه په څه وجه راپورته کیږي یا پریوځي

(c) ketabton.com: The Digital Library

بل څوک نه وي نو لمونځ دي مات کړي او د هغوی خدمت دي وکړي، که د خدمت بل څوک وي نو ضرورت نسته.

(۱۰)که سنت یا نفل لمونځ کوي مور، پلار، انا، نیکه ته معلومه نه وه چې دی یا دا لمونځ کوي، غږیې ور وکړ نو لمونځ ماتول او هغوی ته ځواب ورکول واجب دي، که نه نو ګنهګار دی.

لمونځ نور هم ډېر قسمونه لري او د لمانځه په هکله نور هم ډېر مسائل شته لکه د تندر لمونځ، د استسقاء لمونځ، د استخارې لمونځ، په کعبه مکرمه د ننه لمونځ، د خوف (ویرې) لمونځ او داسې نور...

لکه څنګه چې دلته زموږ منظور یوازې د لمانځه اثبات او صحت دی نو لازم ونه ګڼل شوه چې د لمانځه ټول اقسام او مسائل ذکر کړو.

د لمانځه مینه وال د نور معلومات په هکله ټول مسائل، اقسام، احکام او ارکان په مفصل ډول په شروط الصلوات، قدوري، رحمت بیان، جنتي کالي (بهشتی زیور) او داسې نورو د فقهي کتابو ته مراجعه وکړي ستاسو بریا زما آرزو ده.

(حاجی جان محمد کاکړ)

فَسَهِّلْ یَا اِلٰهِیْ کُلَّ صَعب ❀ بِحُرْمَتِ سَیِّدِ الابرَارِ سَهِّلْ

خـــــتم شـــــو

Get more e-books from www.ketabton.com
Ketabton.com: The Digital Library